

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LKT DISKUSIJA:
**TEISINGAS
ATLYGIS
UŽ KŪRYBĄ**

**KRISTINA MAŽEIKAITĖ,
KAROLINA ŠULSKUTĖ**
2022-06-20, VILNIUS

Kultūra^τ

Teisingas atlygis už kūrybą. Koks jis? Ar iš viso yra mokamas? Ar visose kultūros ir meno srityse egzistuoja vienodos atlygio galimybės?

Šie ir kiti klausimai nuolat keliami kultūros bendruomenėje ir kultūros politikos kontekstuose. Lietuvos kultūros tarybos nariai taip pat nuolat atkreipia dėmesį apie būtinybę numatyti teisingus atlygius kūrėjams. Temos aktualumas juntamas ir atskiruose tyrimuose. Vienas išsamiausių ir detaliausių žvilgsnių į kūrėjų aplinką – tai 2021 m. Lietuvos kultūros iniciatyva įgyvendintas Menininkų socialinės ir kūrybinės būklės vertinimo tyrimas (tyrėjos R. Kregždaitė ir E. Godlevska). Šio tyrimo rezultatai atskleidė kad, kas penktas kūrėjas gali pragyventi tik iš kūrybinės veiklos, tuo tarpu likusi dalis kūrėjų derina darbus, nesusijusius su kūryba ir kūrybinę veiklą, ar paramą kūrybai gauna iš šeimos narių. Tyrimai bei stebėseną šia tema vykdomi ir kitų organizacijų. Pavyzdžiu galėtų būti Lietuvos kompozitorių sąjungos vykdoma stebėseną dėl atlygio už muzikos kūrinių sukūrimą ar Lietuvos dailininkų sąjungos 2019 m. vykdyta narių apklausa apie teisingus atlygius vizualiųjų menų kūrėjams už viešai parodose

eksponuotus kūrinius. Pastarosios apklausos rezultatai atskleidė, kad net 81 proc. menininkų už Lietuvoje viešai eksponuotus kūrinius atlygio negavo ir kad absoliuti dauguma (97 proc.) kūrėjų parodas rengia iš asmeninių lėšų.

Šia analize siekiama pratęsti diskusijas dėl teisingo atlygio kūrėjams, papildant jas dar vienu rakursu. Remiantis Lietuvos kultūros tarybos duomenimis, apie kūrėjus kalbėti yra įprasta iš stipendijų finansavimo statistikos. Tačiau šioje analizėje gilinamasi į Lietuvos kultūros tarybos finansuotų projektų išlaidų struktūrą. Pastaroji analizė leidžia įvertinti skirtumus, tarp skirtingų kultūros ir meno sričių projektų vykdytojų lėšų planavimo ir skyrimo kūrėjams. Kitaip tariant, atlikus šią analizę, galima įvertinti, ar skiriami arba kaip dažnai skiriami atlygiai kūrėjams skirtingose kultūros ir meno srityse, ir kaip skiriasi vienam kūrėjui skiriamas atlygis priklausomai nuo srities.

Tikimasi, kad ši analizė prisidės prie visapusiškesnio temos atskleidimo ir objektyvių duomenų atvėrimo bendruomenei bei paskatins tolimesnes diskusijas ir pokyčius planuojant atlygius kūrėjams.

Tyrimo tikslas – įvertinti, koks atlygis kūrejas yra skiriamas Lietuvos kultūros tarybos finansuojamuose projektuose ir kokie egzistuoja skirtumai tarp kultūros ir meno sričių.

Tyrimo objektas – Lietuvos kultūros tarybos finansuotuose projektuose skirtas atlygis kūrejas.

Tyrimo uždaviniai:

- ▶ įvertinti, ar skiriamas atlygis menininkams LKT finansuojamuose projektuose bei kokios apimties atlygis skiriamas;
- ▶ įvertinti skiriamo atlygio menininkams skirtumus priklausomai nuo kultūros ir meno srities;
- ▶ įvertinti skiriamo atlygio menininkams skirtumus priklausomai nuo LKT strateginio finansavimo organizacijos;
- ▶ pateikti išvadas.

Tyrimo duomenys: tyrime remiamasi Lietuvos kultūros tarybos finansuotų projektų išlaidų struktūros analize. Papildomos įžvalgos pateikiamos iš menininkų perspektyvos, remiantis 2021 m. įgyvendintu „Menininkų socialinės ir kūrybinės būklės vertinimo“ tyrimu (tyrėjos R. Kregždaitė ir E. Godlevska).

BENDROSIOS TENDENCIJOS

Šioje potemėje apžvelgiamos tendencijos vertinant visą LKT skiriamą finansavimą, t. y. tiek stipendijų konkursus, tiek projektų finansavimą kultūros ir meno sričių bei programų konkursuose. Nagrinėjamas laikotarpis 2019–2021 m.

LIETUVOJE
YRA
VIRŠ **10 000**
KŪRĖJŲ. iš kurių beveik 80 % gyvena ir kuria
trijuose didžiuosiuose miestuose.

LKT (VERTINAMI VISI KADA NORS STIPENDIJŲ KREIPĘSI ASMENYS),
MKO (MENO KŪRĖJŲ ORGANIZACIJŲ SAŖAŠUOSE ESANTYS ASMENYS)
IR VMI (MENO KŪRĖJO-PARAMOS GAVĖJO STATUSĄ TURINTYS ASMENYS) DUOMENIMIS, 2022

TYRIME NAUDOJAMOS SĄVOKOS: KŪRĖJAS, ATLIKĖJAS, MENININKAS.

Kūrėjas – kūrybinį turinį kuriantis asmuo.

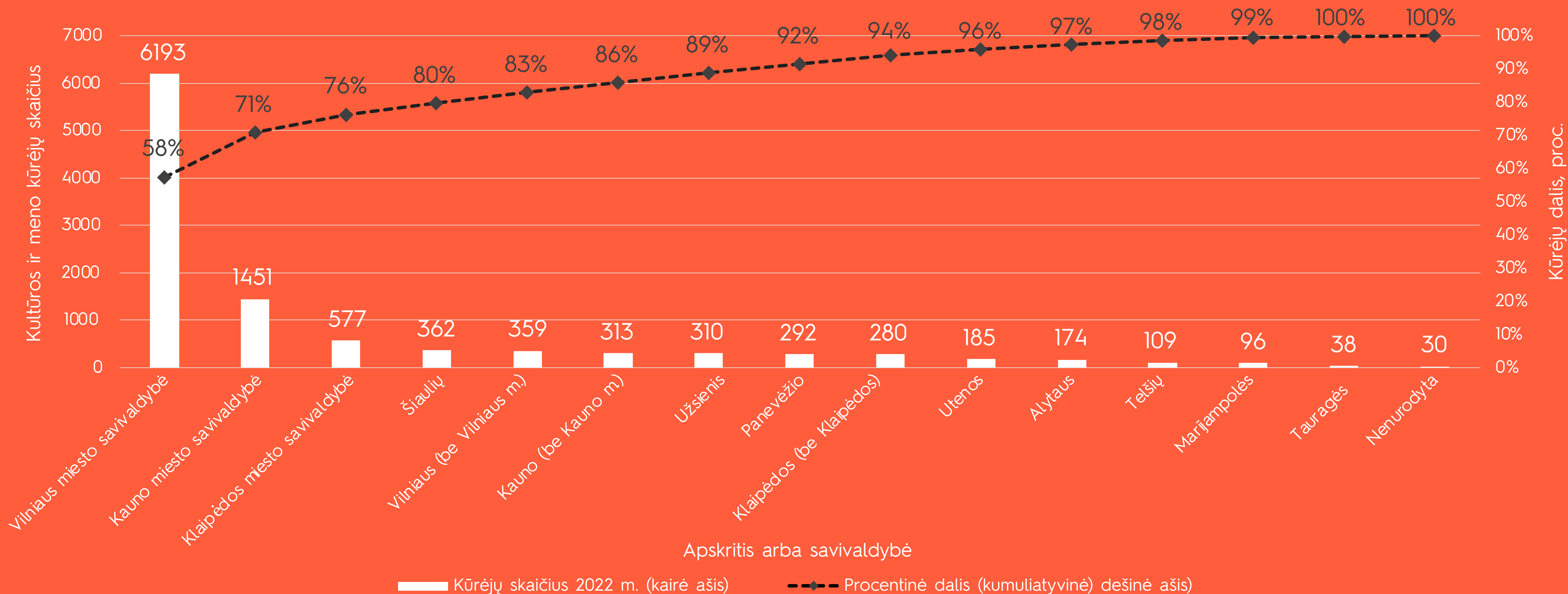
Atlikėjas – kūrybinį turinį atliekantis asmuo.

Menininkas – kūrėjas ir/ ar atlikėjas.

Tyrime minimos kūrėjo, menininko ar atlikėjo sąvokos. Visgi daugelyje potemių analizuojamos bendros išlaidos kūrėjams ir atlikėjams, ir skirtis tarp sąvokų nevertinama. Tai lemia duomenų specifika – projektų išlaidos agreguojamos apjungiant išlaidas kūrėjams ir atlikėjams į vieną grupę.

SUSKAIČIUOJAMA 10 769 KŪRĖJŲ.

~76,3 % KŪRĖJŲ KONCENTRUOJASI 3 DIDŽIUOSIUOSE MIESTUOSE.

Kultūros ir meno kūrėjų pasiskirstymas regionuose ir trijuose didžiuosiuose miestuose 2014–2021 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT, MKO ir VMI duomenimis)

3 mln.Eur/m. – tiek vidutiniškai per pastaruosius 3 metus LKT skyrė kūrejų stipendijoms.

4,6 mln.Eur/m. – tiek vidutiniškai per pastaruosius 3 metus projektų vykdytojai iš LKT gauto finansavimo skyrė kūrėjams.

7,6 mln.Eur/m. – tiek vidutiniškai per pastaruosius 3 metus skiriama LKT finansavimo kūrėjams (įskaitant projektų ir stipendijų finansavimą).

FINANSAVIMAS KŪRĖJAMS. 2

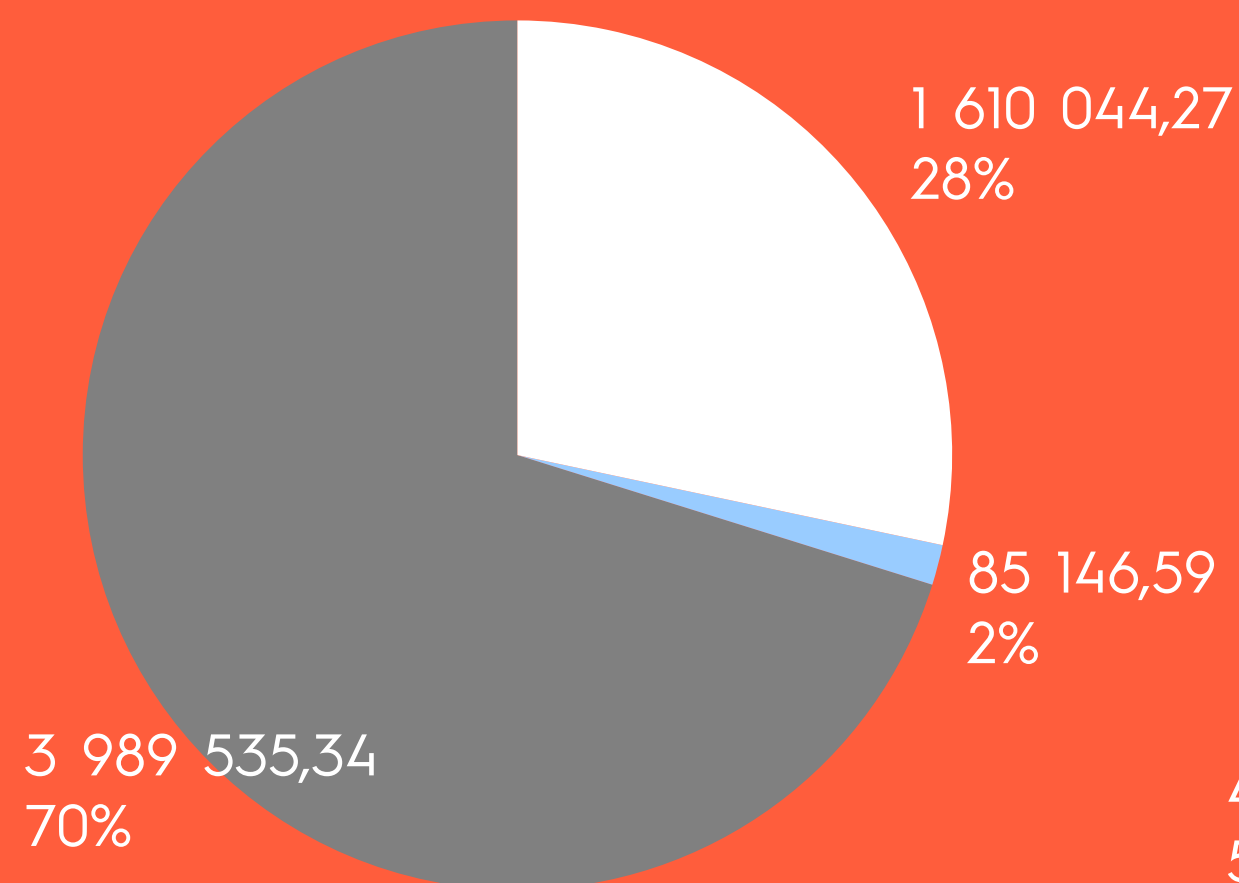
Kasmet projektų vykdytojai apie 22–25 proc. iš LKT gauto finansavimo projektų įgyvendinimui skiria kūrėjų atlygiams. 2021 metais daugiausiai lėšų kūrėjų atlygiams skirta muzikos srityje (521,167.46 Eur), teatro srityje (417,708.70 Eur) ir programose „Strateginis tarptautinių renginių finansavimas“ (375,805.04 Eur), „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“ (363,351.51 Eur), „Strateginis kultūros organizacijų finansavimas“ (362,867.60 Eur).

Metai	Atlygio rūšis	LKT projektams skirta suma, Eur	Projektuose kūrėjams skirta lėšų dalis, proc.	Kūrėjams skirta suma, Eur	Iš viso kūrėjams stipendijų ir projektų metu skirta, Eur
2021	Atlygis kūrėjams projektuose	17,693,764.34	25%	4,417,461.39	6,772,461.39
	Stipendijos kūrėjams			2,355,000.00	
2020	Atlygis kūrėjams projektuose	25,119,439.16	22%	5,458,770.70	10,562,487.70
	Stipendijos kūrėjams			5,103,717.00	
2019	Atlygis kūrėjams projektuose	17,840,449.00	22%	4,010,099.20	5,554,641.20
	Stipendijos kūrėjams			1,544,542.00	

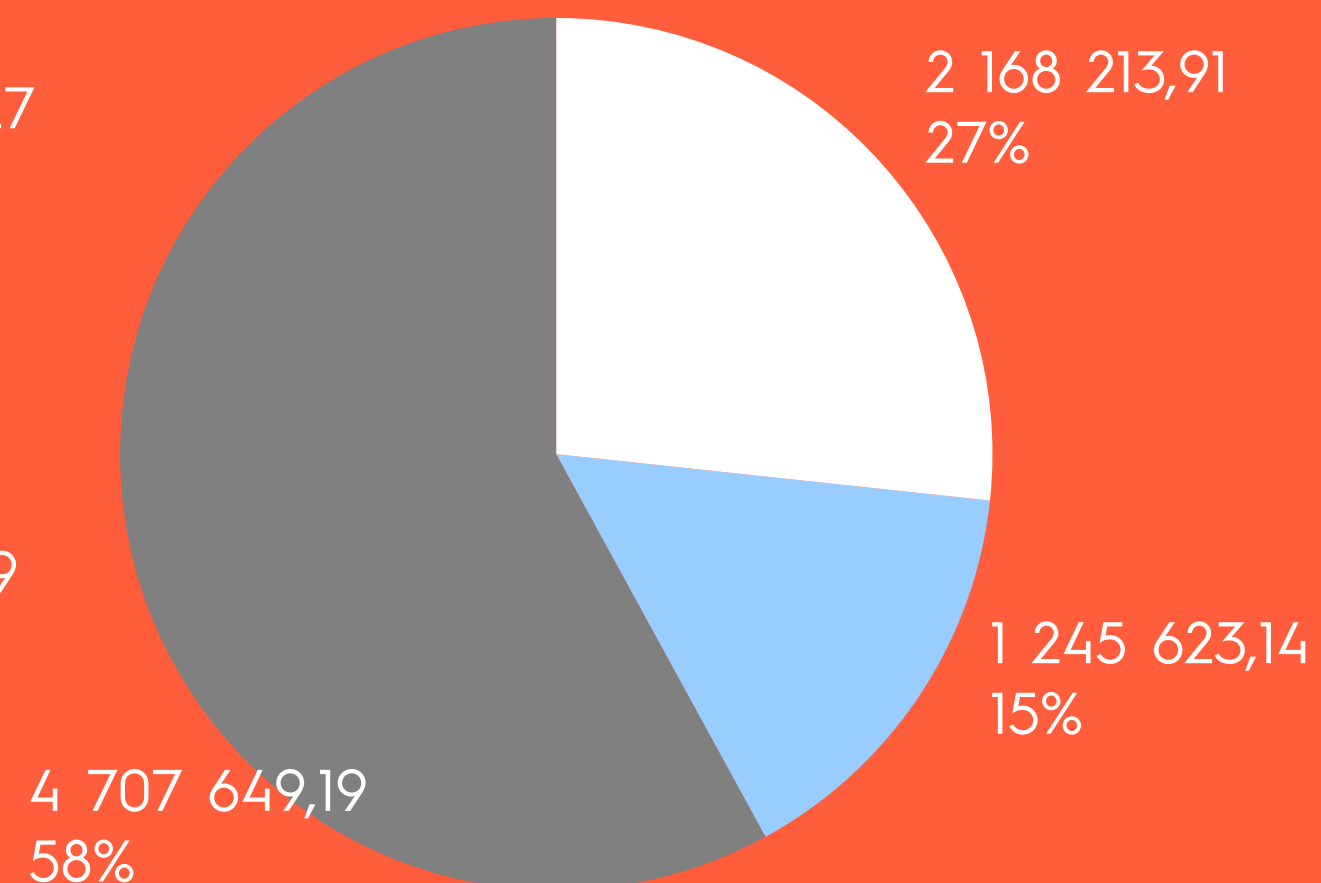
ATLYGIO KŪRĖJAMS PASISKIRSTYMAS PAGAL JURIDINIŲ STATUSŲ

- Kūrėjams 2021 metais biudžetinių ir viešųjų įstaigų projektų vykdytojais skyrė apie trečdalį projekto įgyvendinimo lėšų, kitų juridinių formų įstaigos skyrė apie šeštadalį lėšų.
- Lyginant kūrėjams skirtą sumą ir administravimo išlaidas, **biudžetinėse įstaigose kūrėjams skirta beveik 19 kartų daugiau nei patirta administravimo išlaidų, viešose įstaigose kūrėjams skirta beveik 2 kartus daugiau nei administravimo išlaidoms.** Kitų juridinių formų įstaigose administravimo išlaidos viršijo atlygius kūrėjams.

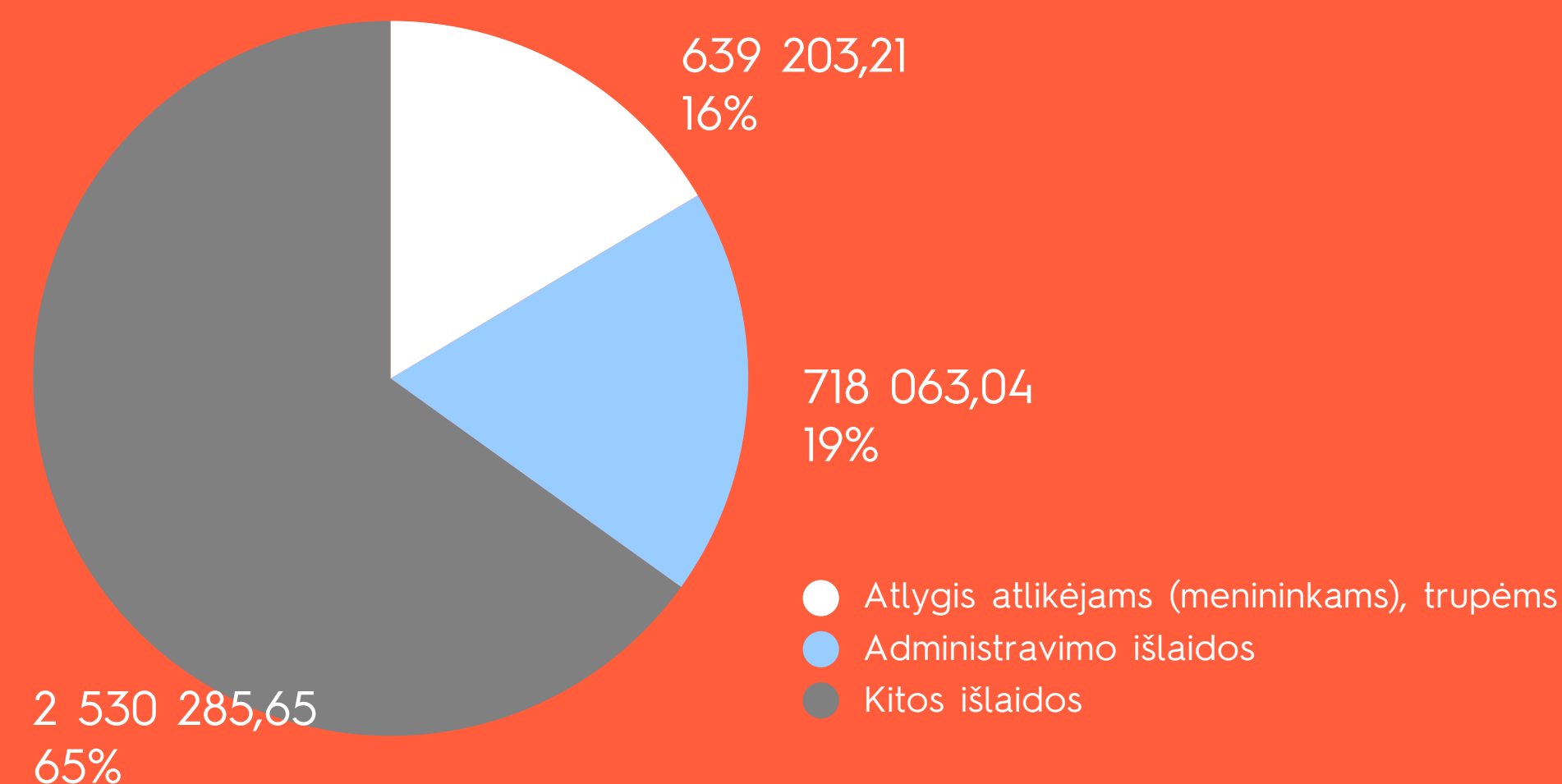
Biudžetinė įstaiga

Viešoji įstaiga

Kitos įstaigos (asociacijos, MB, UAB ir kt.)

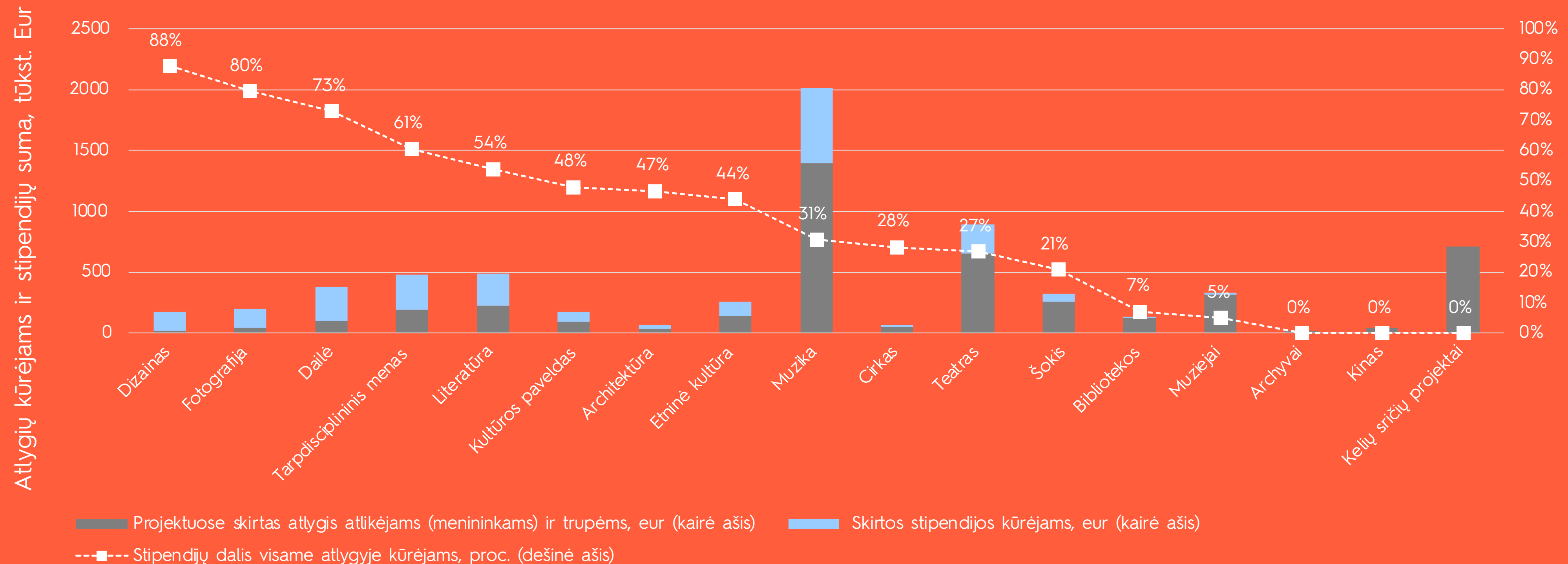

● Atlygis atlikėjams (menininkams), trupėms
● Administravimo išlaidos
● Kitos išlaidos

ATLYGIO KŪRĖJAMS PASISKIRSTYMAS PAGAL KULTŪROS IR MENO SRITĮ

(Vertinamas visas LKT skiriamas finansavimas: visos programos, sričių konkursai ir stipendijos)

- Vertinant visą LKT skiriamą finansavimą, matomos dvejopos tendencijos: vienos srityse didesnį finansavimą kūrėjai gauna dalyvaudami projektinėse veiklose (pvz., muzikos sritis, teatro, cirko sritys), kitose srityse kūrėjų atlygis yra labai priklausomas nuo skiriamų stipendijų.
- Dvigubai didesnis stipendijų svoris lyginant su projektiniu finansavimu kūrėjams stebimas šiose srityse: **dizaino** (88 proc., t.y. 88 proc. lėšų kūrėjams skirta stipendijomis, 12 proc. lėšų skirta kaip atlygis kūrėjams projektų įgyvendinimo metu), **fotografijos** (80 proc. lėšų kūrėjams skirta stipendijomis, 20 proc. lėšų skirta kaip atlygis kūrėjams projektų įgyvendinimo metu), **dailės** (73 proc.), **tarpdisciplininio meno** (61 proc.), **literatūros** (54 proc.), **muzikos** (31%), **teatro** (27%), **šokio** (21%), **biibliotekos** (7%), **muziejai** (5%), **archyvai** (0%), **kinas** (0%), **kelių sričių projektai** (0%).

- **Per metus vidutiniškai kūrėjams skiriama 7,6 mln. Eur, kas sudaro apie 30 proc. viso LKT skiriamo finansavimo.**
- Prie kūrėjų atlygio stipriausiai prisideda viešosios įstaigos. Jos 2021 m. kūrėjų atlygiams skyrė beveik 2,2 mln. Eur (tai sudarė 27 proc. LKT skirto finansavimo VŠĮ projektų įgyvendinimui). Biudžetinės įstaigos prisidėjo 1,6 mln. Eur (tai sudarė 28 proc. LKT skirto finansavimo BĮ projektų įgyvendinimui). Asociacijos ir kitos įstaigos kūrėjams 2021 m. skyrė 0,64 mln. Eur (tai sudarė 16 proc. LKT skirto finansavimo šių įstaigų projektų įgyvendinimui).
- Scenos meno sričių projektų vykdytojai dažniau moka atlygį kūrėjams lyginant su kitomis sritimis, kaip: vizualieji menai ar dizainas bei architektūra.

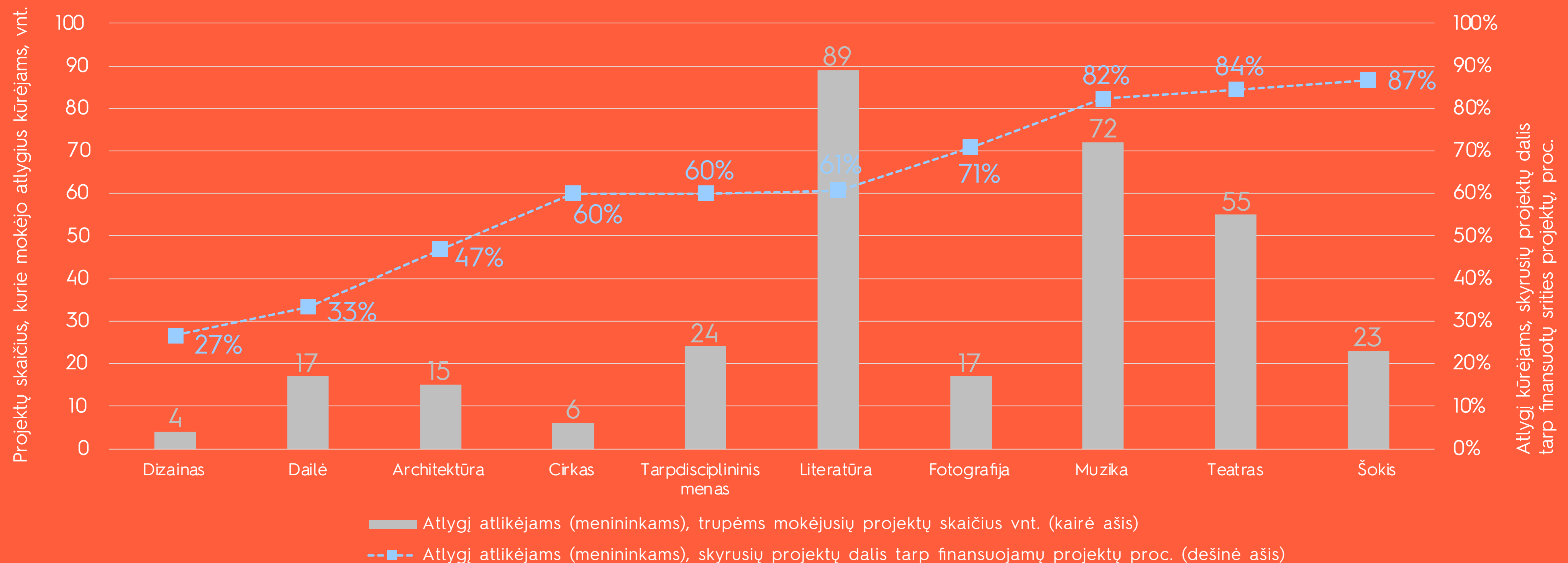
SKIRTUMAI TARP SRIČIŲ

Šioje potemėje apžvelgiamos tendencijos vertinant LKT skiriamą finansavimą kultūros ir meno sričių konkursuose. Nagrinėjamas laikotarpis – 2021 m.

ATLYGIS KŪRĖJAMS. SRIČIŲ SKIRTUMAI. 1

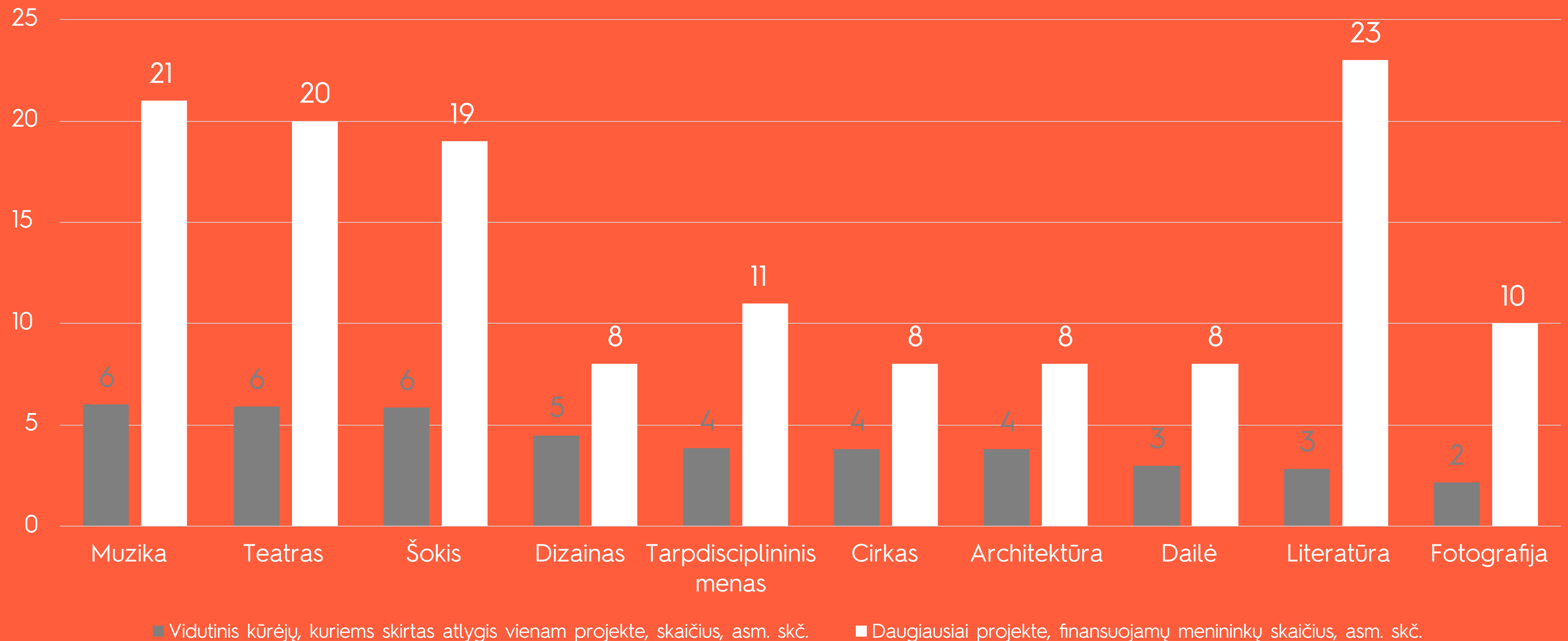
(Vertinamas LKT skiriamas finansavimas kultūros ir meno sričių konkursuose)

- Dažniausiai atlygius kūrėjams mokami scenos menų projektuose – muzikos, šokio, teatro srityse (daugiau nei 80 proc. projektų šiose srityse numato atlygį kūrėjams). Iš vizualiųjų menų išsiskiria fotografijos sritis – atlygis kūrėjams skirtas 71 proc. fotografijos srities projektų.
- **Rečiausiai atlygis kūrėjams mokamas dizaino, dailės ir architektūros srityse** (atlygiai kūrėjams dizaino ir dailės srityse mokami maždaug kas 3-iam projekte, architektūros srityje ne dažniau nei kas antrame projekte).

ATLYGŲ GAVUSIŲ KŪRĖJŲ SKAIČIAUS SKIRTUMAI TARP SRIČIŲ

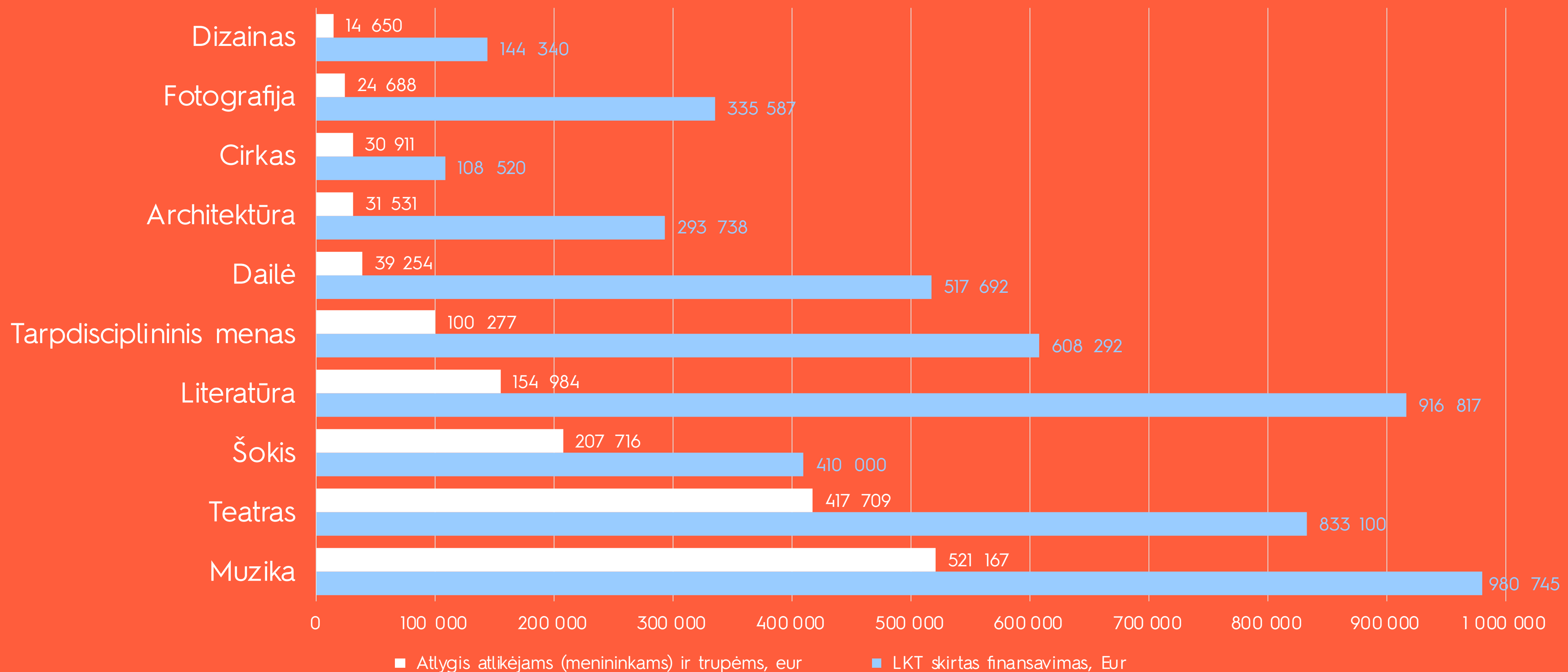
Vieno projekto įgyvendinimo metu muzikos, teatro ir šokio sritys moka atlygius vidutiniškai 6 kūrėjams. Mažiausiam skaičiui kūrėjų atlygius moka fotografijos sritis (vidutiniškai 2-iems kūrėjams). Literatūros, muzikos ir teatro sritys turėjo bent vieną projektą, kuriame atlygiai buvo išmokėti daugiau nei 20-iai asmenų.

ATLYGIS KŪRĖJAMS. SRIČIŲ SKIRTUMAI

(Vertinamas LKT skiriamas finansavimas kultūros ir meno sričių konkursuose)

- Scenos menai išsiskiria atlygių kūrėjams dalimi projekto vykdymo išlaidose.
- **Mažiausiai lėšų kūrėjams skirta vizualiuosiuose bei taikomoosiuose (dizaino ir architektūros) menuose.** Atkreiptinas dėmesys, kad nors fotografijos sritis išsiskyrė kaip dažnai projektuose nusimatanti lėšas kūrėjams (lėšos kūrėjams skirtos maždaug 70 proc. finansuotų projektų), tačiau absoliutinė skiriamų lėšų suma yra nedidelė ir tesudaro apie 7 proc. viso srities finansavimo (tai nurodo, kad vieno projekto metu atlygis skiriamas mažam skaičiui kūrėjų, taip galimai skiriama suma nėra labai didelė).

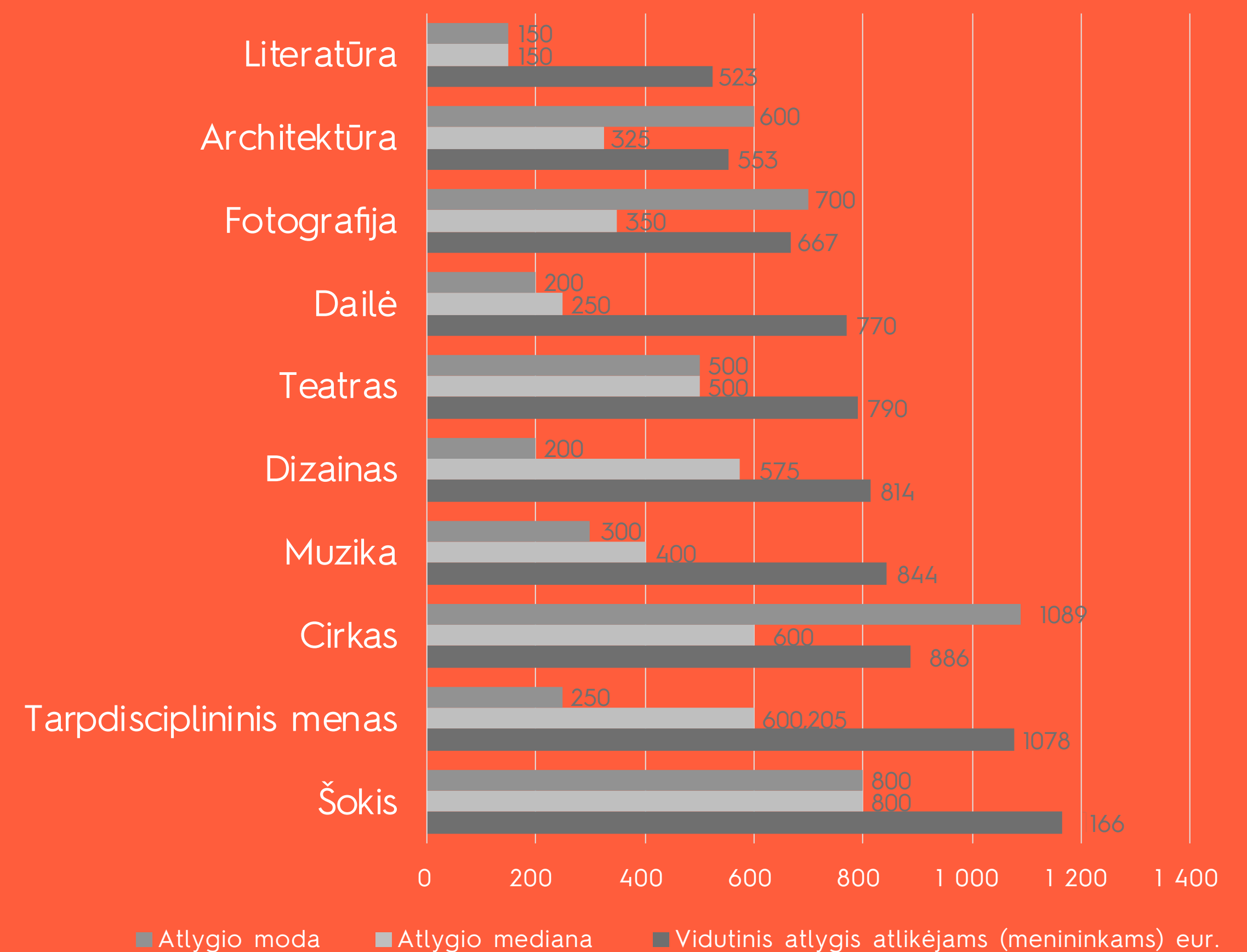
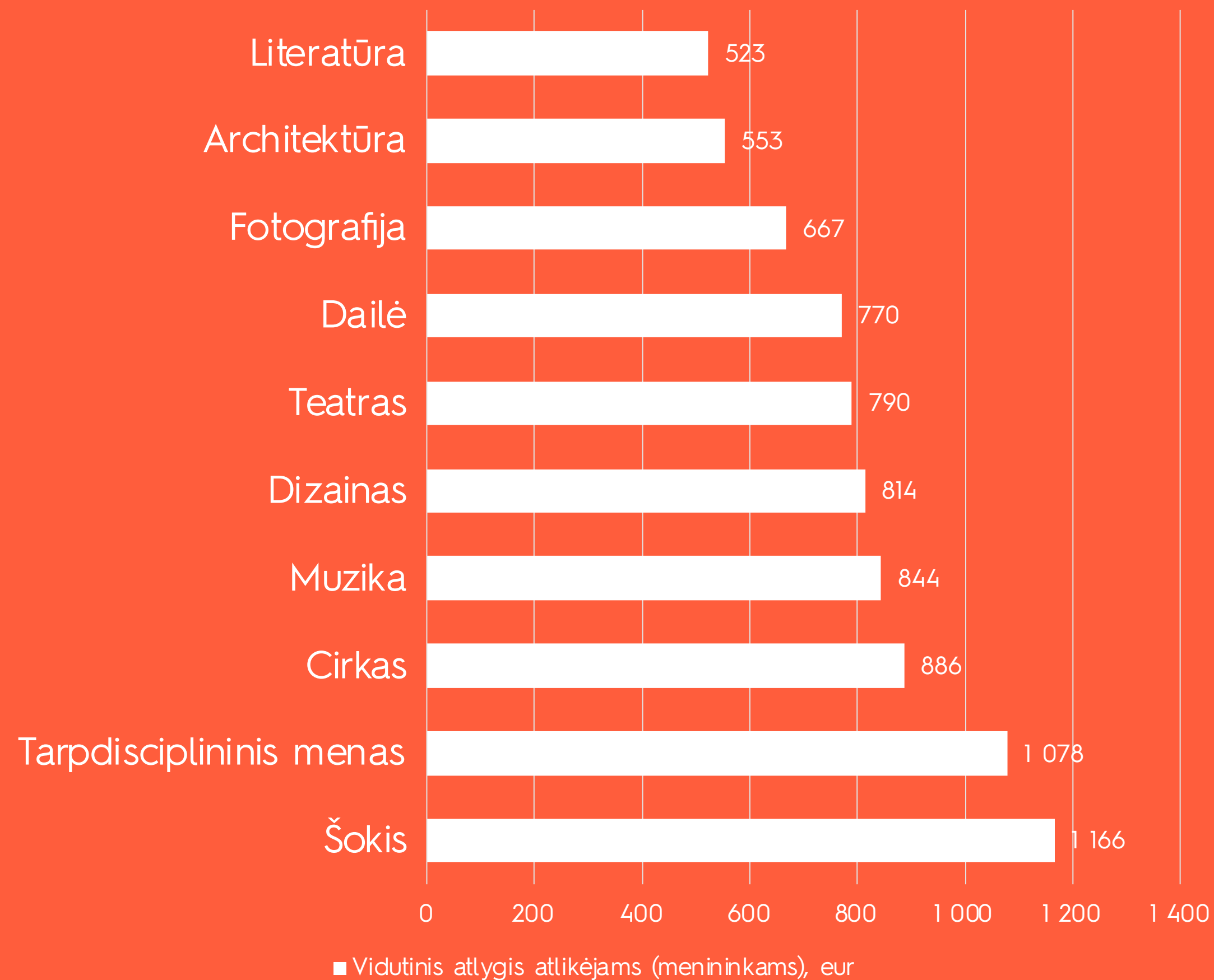

VIDUTINIS ATLYGIS KŪRĖJUI

Didžiausiais vidutiniais atlygiais vienam kūrėjui išsiskiria šokio ir tarpsdisciplinio meno sritys. Vidutinis atlygis siekia apie 1-1,1 tūkst. Eur. Visgi tarpsdisciplinos kūrėjų atlygio moda (dažniausia atlygio reikšmė) tesudaro 250 Eur. Tad gana aukštas vidurkis susidarė dėl kelių išskirčių (keliems menininkams sumokėtų didesnių atlygių).

Mažiausi vidutiniai atlygiai – literatūros ir architektūros srityse. Čia vidutinis atlygis siekia apie 550 Eur.

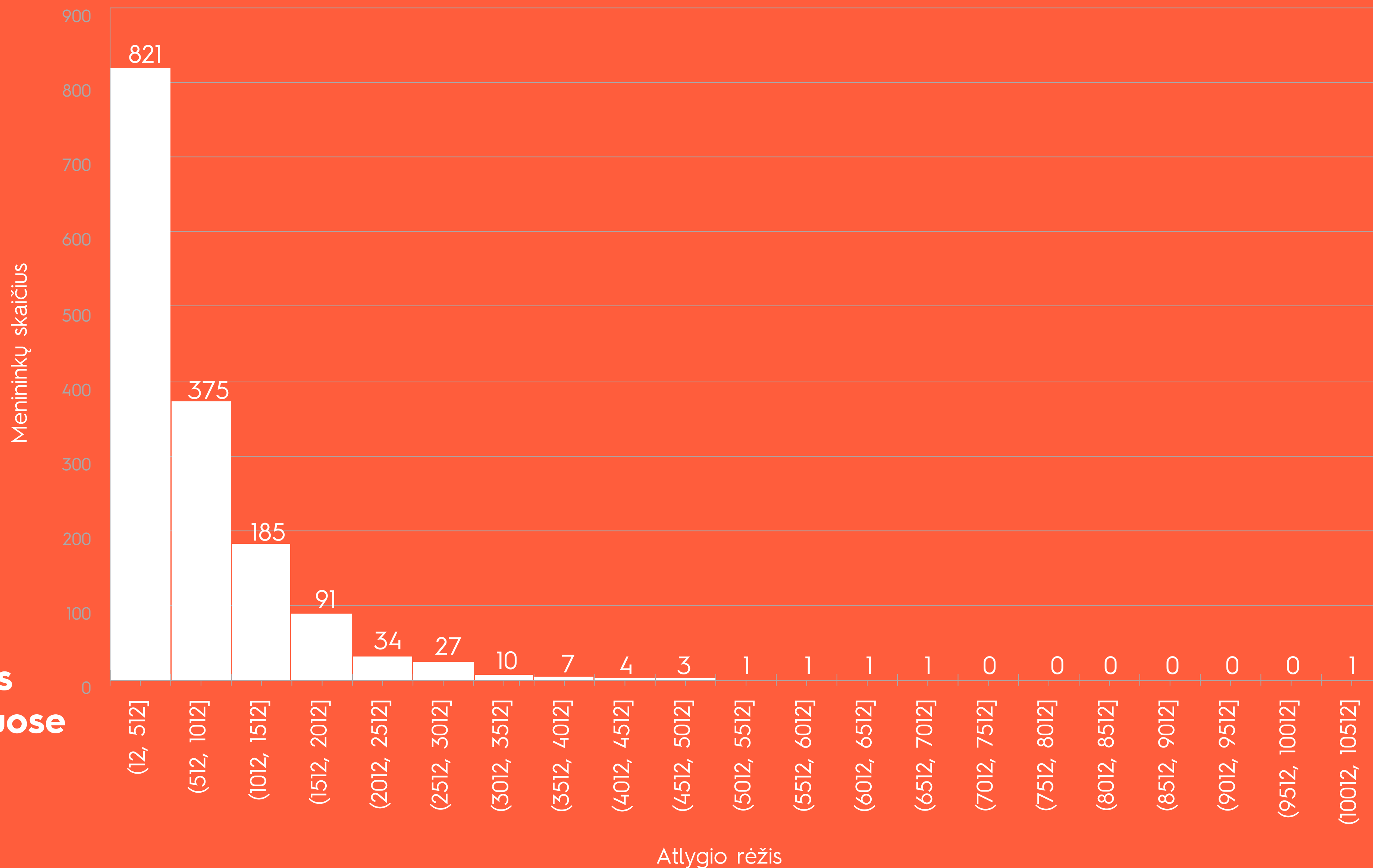
Visgi vertinant dažniausiai mokamas atlygio kūrėjams sumas (modą ir medianą), matyti, kad jos visose srityse neperžengia 800 Eur ribos. Ypač mažais atlygiais išsiskiria literatūros sritis, kur dažniausiai mokamas atlygis yra apie 150 Eur.

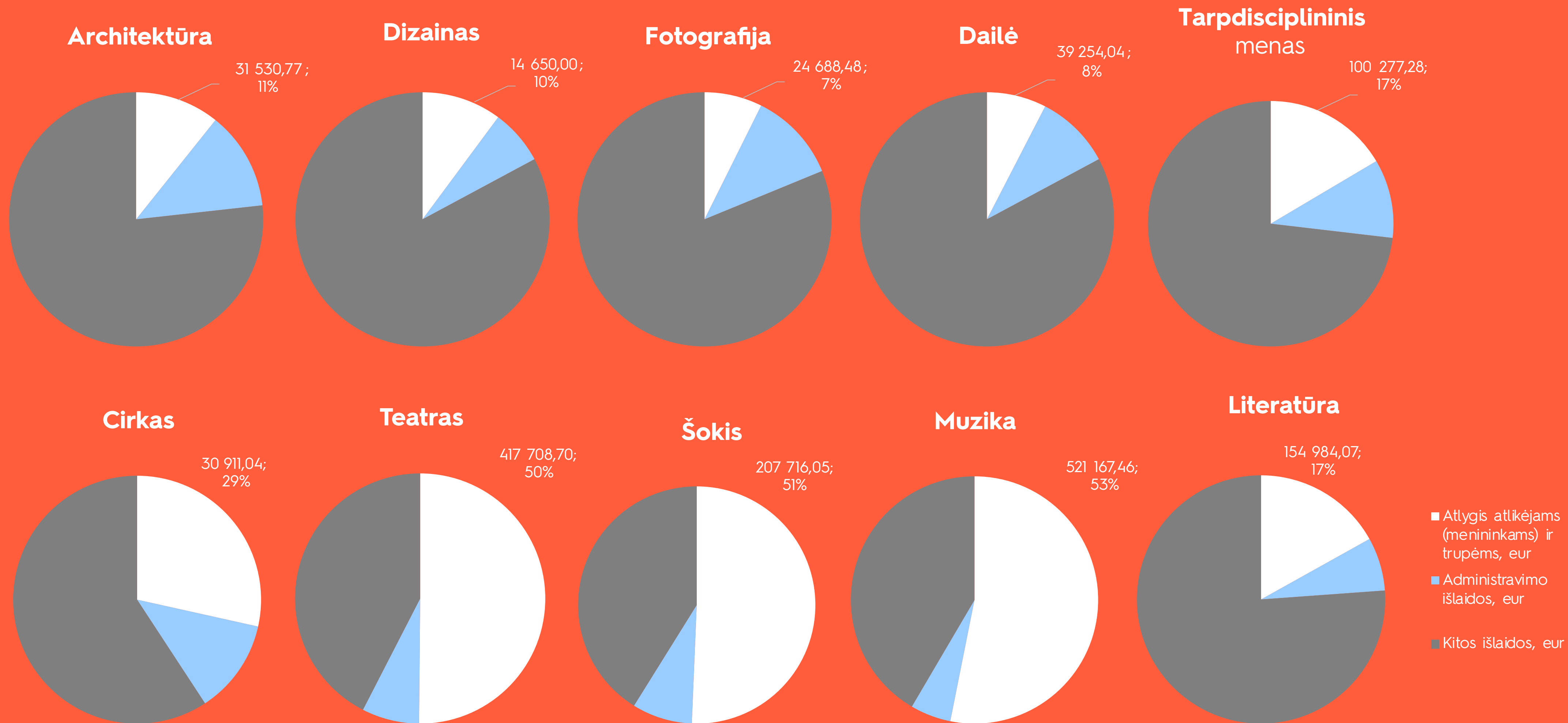
ATLYGIAI KŪRĖJAMS: NUO MINIMUMO IKI MAKSIMUMO

DAUGIAU NEI PUSĖ
KŪRĖJŲ (53 PROC.)
IŠ KULTŪROS
IR MENO SRIČIŲ
KONKURSUOSE
FINANSUOTŲ
PROJEKTŲ GAVO
ATLYGĮ IKI 500 EUR.

Atlygio kūrėjams
pasiskirstymas kultūros
ir meno sričių projektuose

SRIČIŲ PROJEKTŲ IŠLAIDŲ STRUKTŪROS Palyginimas

ATVEJO ANALIZĖ. SCENOS MENAI: UŽSIENIO IR LIETUVOS TRUPĖS

Visos scenos menų sritys, išskyrus cirko, didesnius atlygius skyrė honorarams lietuvių trupėms nei užsienio trupėms. Itin dideliais atlygiais išsiskiria muzikos sritis. Tai nulemta to, kad didieji festivaliai, tarptautiniai renginiai, kuriuose pasirodo didelis užsienio trupių, atlikėjų skaičius finansuojami kitoje LKT programoje – „Strateginis tarptautinių renginių finansavimas“ bei dalis renginių vykdomi Strateginių kultūros organizacijų metinėse progamose. Tuo tarpu mažesni renginiai, labiau įtraukiantys lietuvius kūrėjus finansuojami sričių konkursuose. Kitaip tariant, didesnė absoliutinė lėšų suma skirta kūrėjams iš Lietuvos, nes būtent pastarieji dominavo sričių konkursuose finansuotuose projektuose.

Kultūros ir meno sritis	Sumokėti honorarai užsienio trupėms, eur	Sumokėti honorarai lietuvių trupėms už spektaklių, koncertų pristatymą, eur
Cirkas	10,526.04	-
Muzika	2,550.00	143,841.34
Šokis	11,753.00	18,800.00
Teatras	38,100.00	77,107.11

- Scenos menų srityse skirti atlygį kūrėjams yra gana įprasta. Ypatingai išsiskiria muzikos, teatro, šokio sritys, kur projektų vykdytojai bent pusę gauto finansavimo skiria kūrėjų atlygiams.
- Priešinga situacija stebima vizualiuosiuose menuose, kur ypatingai išsiskiria dailės ir fotografijos sritys. Pastarosiose vos 7 proc. projektų įgyvendinimui skirto finansavimo yra skiriama kūrėjų atlygiams. Priešingai nei daugelyje kitų kultūros ir meno sričių, fotografijos ir dailės srityse didesnės išlaidos nei kūrėjams yra skiriamos administravimui.
- Itin mažais atlygiais kūrėjams išsiskiria ir dizaino bei architektūros sritys.
- Nors stipendijos proporcingai skiriamos visų sričių kūrėjams, būtent vizualiuosiuose menuose jos tampa pagrindiniu finansavimo šaltiniu kūrėjams. Tuo tarpu scenos menų kūrėjai gauna finansavimą tiek per stipendijas, tiek per projektinį finansavimą.
- Visgi visose srityje kūrėjams skiriamas atlygis nėra didelis. Dažniausiai skiriama suma yra iki 800 Eur. Ypatingai maži atlygiai dominuoja literatūros srityje (150 Eur), dailės ir dizaino srityse (200 Eur), tarpdisciplinos srityje (250 Eur).

ATLYGIS KŪRĖJAMS MENO KŪRĖJŲ ORGANIZACIJŲ PROGRAMOJE

Šioje potemėje apžvelgiamos tendencijos vertinant LKT skiriamą finansavimą meno kūrėjų organizacijoms. Jos svarbios, kaip atstovaujančios kūrėjų bendruomenes ir galinčios imtis lyderystės kūrėjams aktualiais klausimais. Nagrinėjamas laikotarpis – 2021 m.

Meno kūrėjų organizacijos (MKO)

LKT 2021 m. skirta suma

1 250 000 Eur

MKO skirta suma menininkams

~ 140 000 Eur

(~11 proc. visos LKT skirtos sumos)

MKO atlygį skyrė

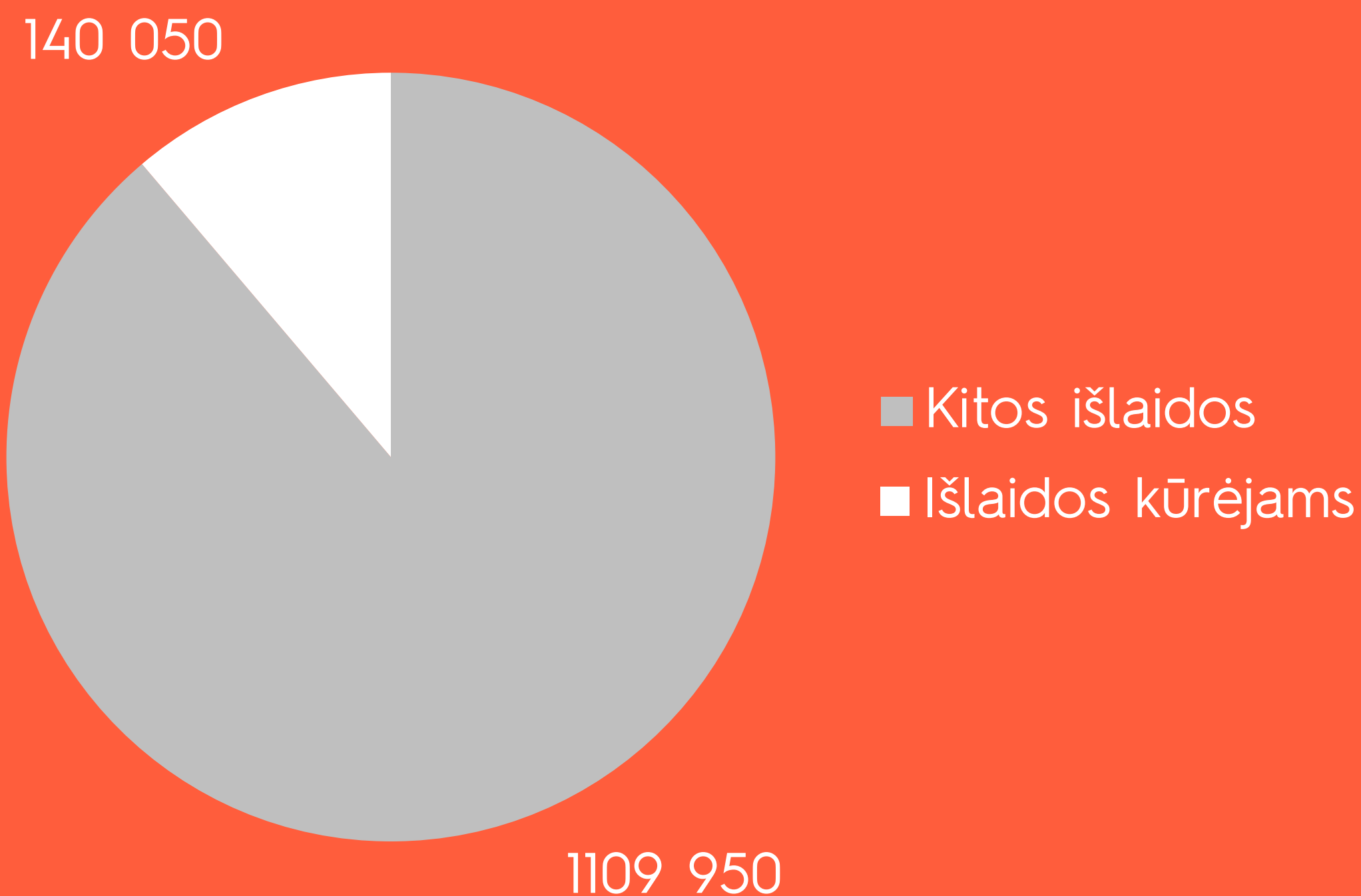
290 menininkų

Vidutiniškai skiriama suma menininkui

347 Eur

Didžiausia skirta suma menininkui

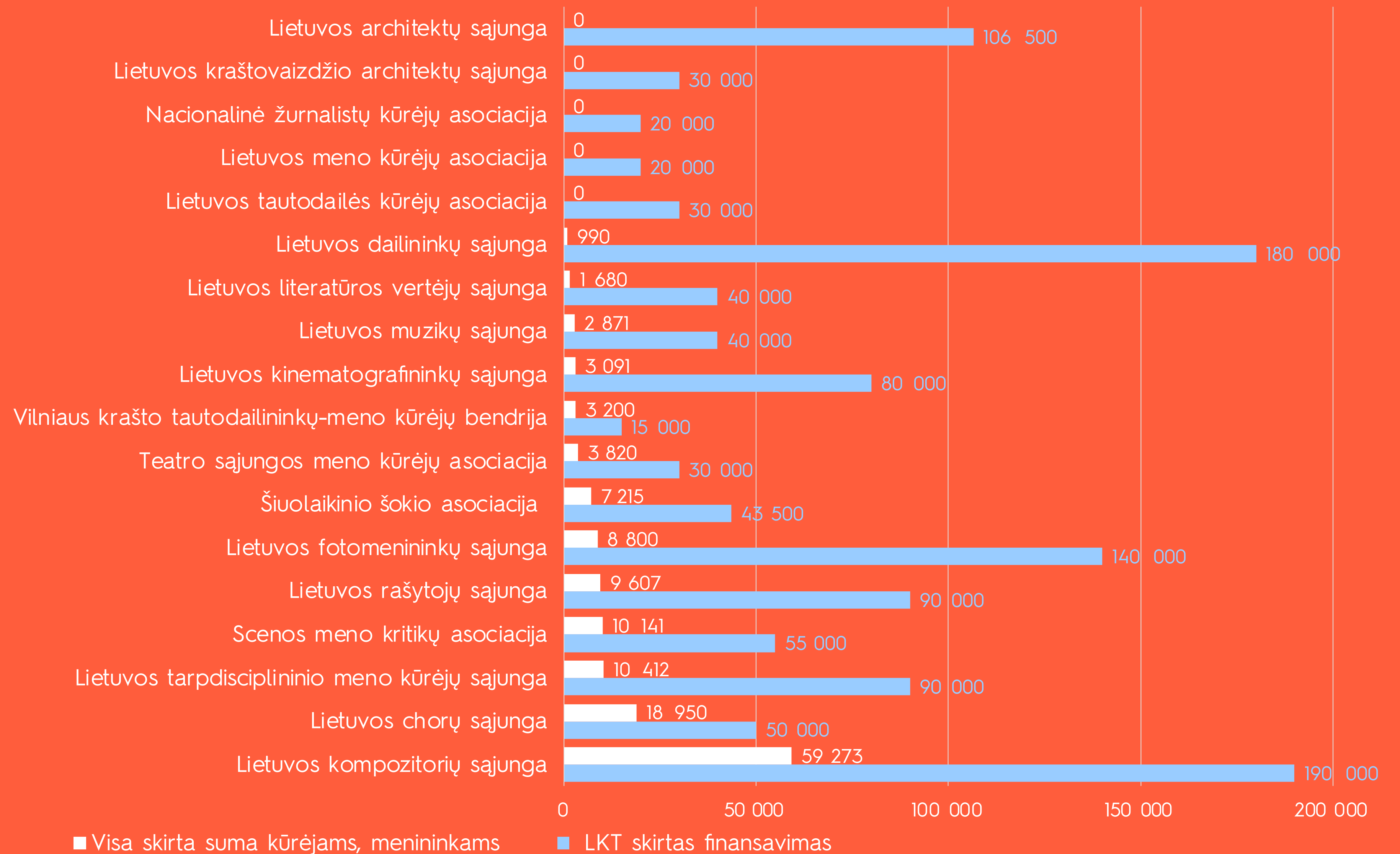
3630 Eur

ATLYGIS KŪRĖJAMS MKO PROGRAMOJE

Meno kūrėjų organizacijos pavadinimas	LKT skirtas finansavimas, Eur	MKO skirta suma kūrėjams, menininkams, Eur	MKO skirtos sumos kūrėjams, menininkams mediana, Eur	MKO skirtos sumos kūrėjams, menininkams vidurkis, Eur	Atlygio menininkui dalis nuo visos sumos, kurią LKT skyrė MKO	Projekto vadovo dalis nuo visos sumos, kurią LKT skyrė MKO
Lietuvos tautodailės kūrėjų asociacija	30,000	-	0	0	0%	16%
Lietuvos meno kūrėjų asociacija	20,000	-	0	0	0%	39%
Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija	20,000	-	0	0	0%	25%
Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga	30,000	-	0	0	0%	3%
Lietuvos architektų sąjunga	106,500	-	0	0	0%	3%
Lietuvos dailininkų sąjunga	180,000	990	120	198	1%	9%
Lietuvos kinematografininkų sąjunga	80,000	3,091	121	238	4%	44%
Lietuvos literatūros vertėjų sąjunga	40,000	1,680	150	187	4%	27%
Lietuvos fotomenininkų sąjunga	140,000	8,800	600	1257	6%	39%
Lietuvos muzikų sąjunga	40,000	2,871	401	479	7%	40%
Lietuvos rašytojų sąjunga	90,000	9,607	60	139	11%	0%
Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjunga	90,000	10,412	327	651	12%	51%
Teatro sąjungos meno kūrėjų asociacija	30,000	3,820	360	318	13%	9%
Šiuolaikinio šokio asociacija	43,500	7,215	693	722	17%	19%
Scenos meno kritikų asociacija	55,000	10,141	500	461	18%	15%
Vilniaus krašto tautodailininkų-meno kūrėjų bendrija	15,000	3,200	200	246	21%	21%
Lietuvos kompozitorių sąjunga	190,000	59,273	420	859	31%	11%
Lietuvos chorų sąjunga	50,000	18,950	500	486	38%	2%

ATLYGIS KŪRĖJAMS MKO PROGRAMOJE

MENININKŲ, KURIEMS SKIRTAS ATLYGIS, SKAIČIUS

Daugiausiai dalyvių pritraukė Lietuvos dailininkų sąjunga, tačiau ji išsiskiria ir vienu mažiausiu menininkų, kuriems buvo skirtas atlygis skaičiumi.

Didžiausiam menininkų skaičiui atlygį skyrė Lietuvos rašytojų ir Lietuvos kompozitorių sąjungos.

Projekto dalyvis – fizinis ar juridinis asmuo, dalyvaujantis įgyvendinant projektą (žiūrovai, klausytojai, skaitytojai, paslaugų vartotojai ir pan. nėra laikomi projekto dalyviais).

Meno kūrėjų organizacijos pavadinimas	LKT skirtas finansavimas	Projekto dalyviai	Menininkų, kuriems skirtas atlygis, skaičius	Visa skirta suma menininkams
Lietuvos tautodailės kūrėjų asociacija	30,000	804	-	-
Lietuvos meno kūrėjų asociacija	20,000	164	-	-
Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija	20,000	233	-	-
Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga	30,000	164	-	-
Lietuvos architektų sąjunga	106,500	NA	-	-
Lietuvos dailininkų sąjunga	180,000	1,252	5	990
Lietuvos muzikų sąjunga	40,000	162	6	2,871
Lietuvos fotomenininkų sąjunga	140,000	43	7	8,800
Lietuvos literatūros vertėjų sąjunga	40,000	146	9	1,680
Šiuolaikinio šokio asociacija	43,500	26	10	7,215
Teatro sąjungos meno kūrėjų asociacija	30,000	23	12	3,820
Lietuvos kinematografininkų sąjunga	80,000	53	13	3,091
Vilniaus krašto tautodailininkų-meno kūrėjų bendrija	15,000	515	13	3,200
Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjunga	90,000	153	16	10,412
Scenos meno kritikų asociacija	55,000	39	22	10,141
Lietuvos chorų sąjunga	50,000	59	39	18,950
Lietuvos rašytojų sąjunga	90,000	195	69	9,607
Lietuvos kompozitorių sąjunga	190,000	191	69	59,273

- Meno kūrėjų organizacijos yra nevienodai linkusios numatyti atlygį menininkams. **Didžiausią lėšų sumą kūrėjams skyrė Lietuvos kompozitorių sąjunga (apie 59 tūkst. Eur).** Kitos meno kūrėjų organizacijos kūrėjams skyrė reikšmingai mažesnes sumas (iki 20 tūkst. Eur). Mažiausias lėšas menininkams skyrė Lietuvos dailininkų sąjunga – 990 Eur. Taip pat dalis organizacijų lėšų menininkams visai neskyrė: Lietuvos tautodailės kūrėjų asociacija, Lietuvos meno kūrėjų asociacija, Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija, Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga, Lietuvos architektų sąjunga.
- Vertinant bendrai MKO išlaidų struktūrą, matyti, kad didžiausią išlaidų grupę sudaro projektų vadovo išlaidos (iš viso apie 250 tūkst. Eur, t. y. apie 20 proc. LKT skirtos sumos). Kita didelė išlaidų grupė – atlygis už kitas su projekto vykdymu susijusias išlaidas (tai įvairios paslaugos, kaip dizainas, maketavimas, leidinių sudarymas ir pan.; šios išlaidų grupės dydis siekia apie 190 tūkst. Eur, t. y. apie 15 proc. visų meno kūrėjų organizacijų patiriamų išlaidų). Trečioji pagal dydį išlaidų grupė – atlygis menininkams (apie 140 tūkst. Eur, t. y., 11 proc.). Kitos reikšmingos išlaidų grupės yra susiję su viešiniu (72,5 tūkst. Eur, ~6 proc.) ir atlygiu projektų finansininkams (72,7 tūkst. Eur, ~6 proc.).

ATLYGIS KŪRĒJAMS PROGRAMOJE „STRATEGINIS KULTŪROS ORGANIZACIJŲ FINANSAVIMAS“

Šioje potemėje apžvelgiamos tendencijos vertinant LKT skiriamą finansavimą strateginėms kultūros organizacijoms. Jos svarbios kaip strateginės LKT partnerės, galinčios prisidėti prie LKT keliamų tikslų. Nagrinėjamas laikotarpis – 2021 m.

Strateginēms kultūros organizācijoms
LKT 2021 m. skirta suma

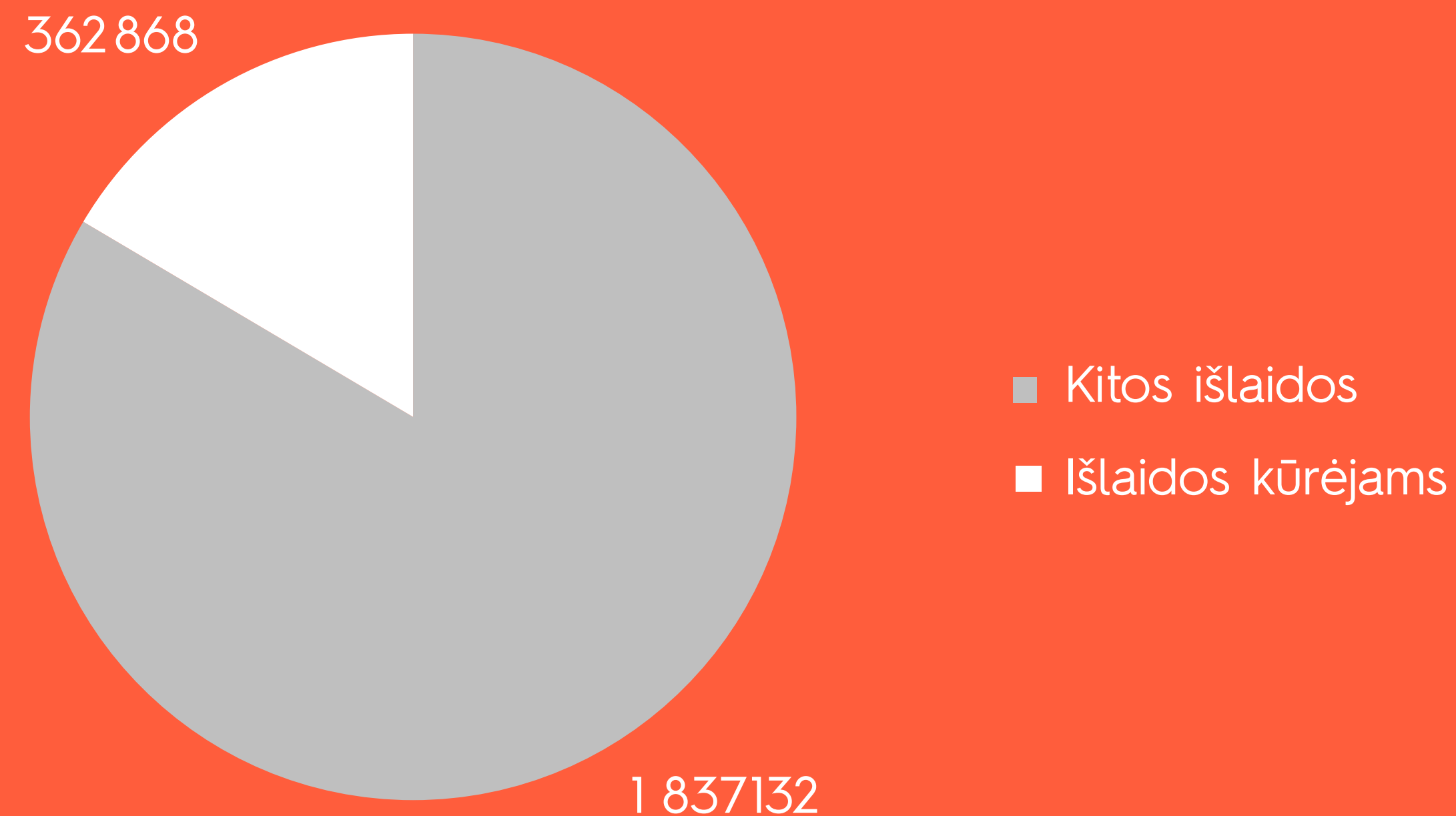
2 200 000 Eur

Kultūros organizāciju skirta
suma menininkams

~ 362 800 Eur

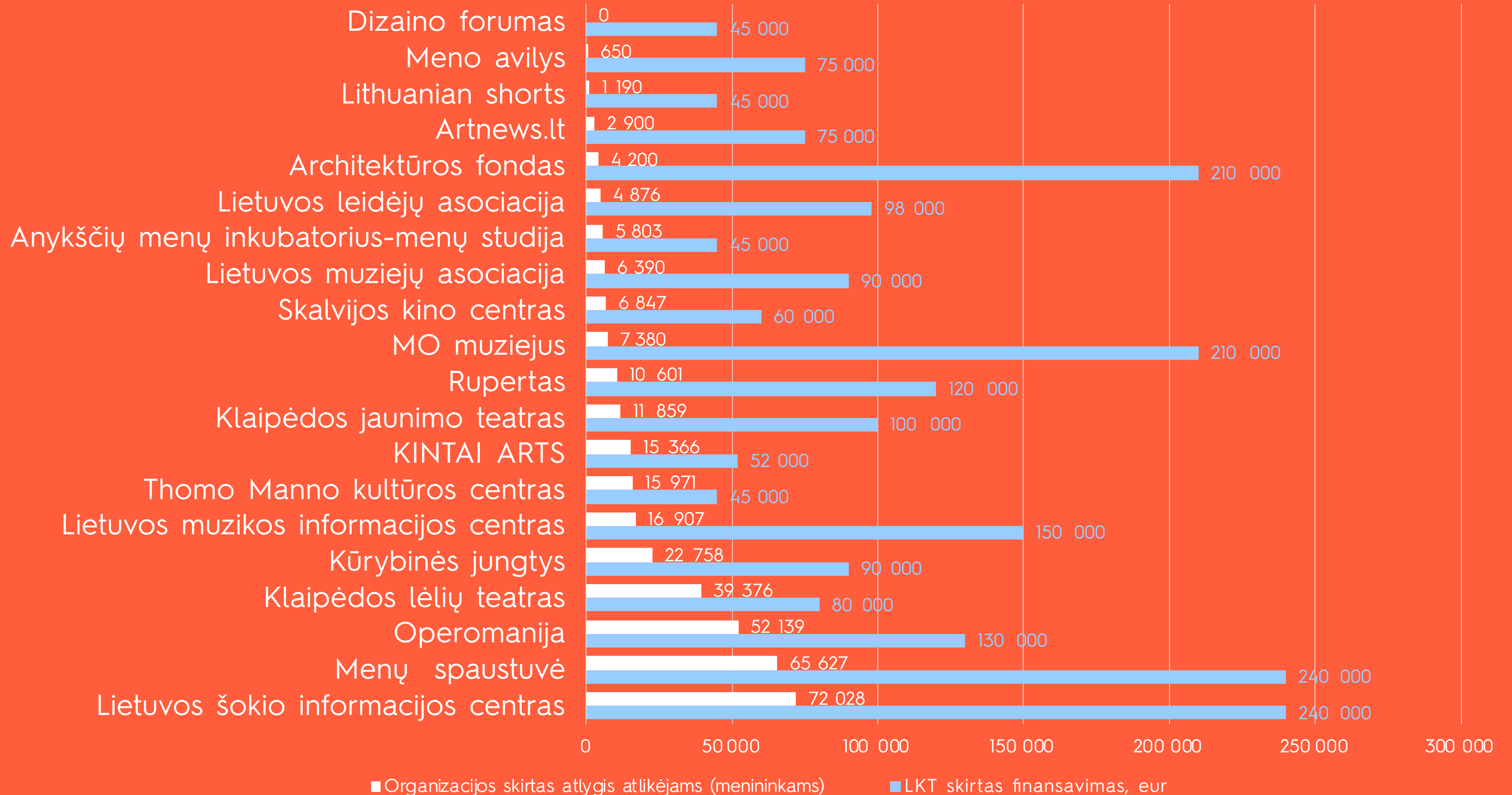
(~16 proc. visos LKT skirtos sumos)

ATLYGIS KŪRĖJAMS PROGRAMOJE „STRATEGINIS KULTŪROS ORGANIZACIJŲ FINANSAVIMAS“

Strateginės kultūros organizacijos pavadinimas	LKT skirtas finansavimas, eur	Organizacijos skirtas atlygis atlikėjams (menininkams)	Atlygio menininkui dalis nuo visos sumos, kurią LKT skyrė organizacijai, proc.	Projekto vadovo atlygio dalis nuo visos sumos, kurią LKT skyrė organizacijai, proc.
Dizaino forumas	45,000.00	-	0%	32%
Meno avilys	75,000.00	650.00	1%	23%
Architektūros fondas	210,000.00	4,200.00	2%	28%
Lithuanian shorts	45,000.00	1,190.00	3%	30%
MO muziejus	210,000.00	7,380.00	4%	0%
Artnews.lt	75,000.00	2,900.00	4%	20%
Lietuvos leidėjų asociacija	98,000.00	4,876.41	5%	19%
Lietuvos muziejų asociacija	90,000.00	6,390.00	7%	9%
Rupertas	120,000.00	10,600.52	9%	3%
Lietuvos muzikos informacijos centras	150,000.00	16,907.04	11%	27%
Skalvijos kino centras	60,000.00	6,847.00	11%	5%
Klaipėdos jaunimo teatras	100,000.00	11,859.00	12%	0%
Anykščių menų inkubatorius-menų studija	45,000.00	5,802.94	13%	25%
Kūrybinės jungtys	90,000.00	22,758.00	25%	17%
Menų spaustuvė	240,000.00	65,626.72	27%	0%
KINTAI ARTS	52,000.00	15,366.00	30%	0%
Lietuvos šokio informacijos centras	240,000.00	72,028.34	30%	6%
Thomo Manno kultūros centras	45,000.00	15,971.46	35%	0%
Operomanija	130,000.00	52,138.67	40%	16%
Klaipėdos lėlių teatras	80,000.00	39,375.50	49%	5%

ATLYGIS KŪRĖJAMS PROGRAMOJE „STRATEGINIS KULTŪROS ORGANIZACIJŲ FINANSAVIMAS“

- Strateginės kultūros organizacijos atlygį kūrėjams moka skirtingai. **Daugiausiai lėšų skyrė Lietuvos šokio informacijos centras (apie 72 tūkst. eurų), Menų spaustuvė (apie 66 tūkst. eurų) ir Operomanija (apie 52 tūkst. eurų). Atlygiams kūrėjams lėšų neskyrė Dizaino forumas, o Meno avilys – 650 eurų.** Lyginant kūrėjams skirtą atlygio sumą su visu LKT skirtu finansavimu, išsiskiria Klaipėdos lėlių teatras (kūrėjams skyrė 49 proc. LKT skirtos sumos), Operomanija (kūrėjams skyrė 40 proc. LKT skirtos sumos) ir Thomo Manno kultūros centras (kūrėjams skyrė 35 proc. LKT skirtos sumos).
- Tuo tarpu lyginant projekto vadovo atlygį ir LKT skirtą finansavimą lyderiauja Dizaino forumas (32 proc. LKT skirtos sumos atiteko projekto vadovui), Lithuanian shorts (30 proc. LKT skirtos sumos atiteko projekto vadovui), Architektūros fondas (28 proc. LKT skirtos sumos atiteko projekto vadovui). 4-ios organizacijos (Klaipėdos jaunimo teatras, Menų spaustuvė, MO muziejus, Thomo Manno kultūros centras) nenurodė išlaidų projekto vadovams iš LKT lėšų.

ATLYGIS KŪRĖJAMS PROGRAMOJE „STRATEGINIS TARPTAUTINIŲ RENGINIŲ FINANSAVIMAS“

Šioje potemėje apžvelgiamos tendencijos vertinant LKT skiriamą finansavimą strateginiams tarptautiniams renginiams. Nagrinėjamas laikotarpis – 2021 m.

Strateginiams tarptautiniams renginiams
LKT 2021 m. skirta suma

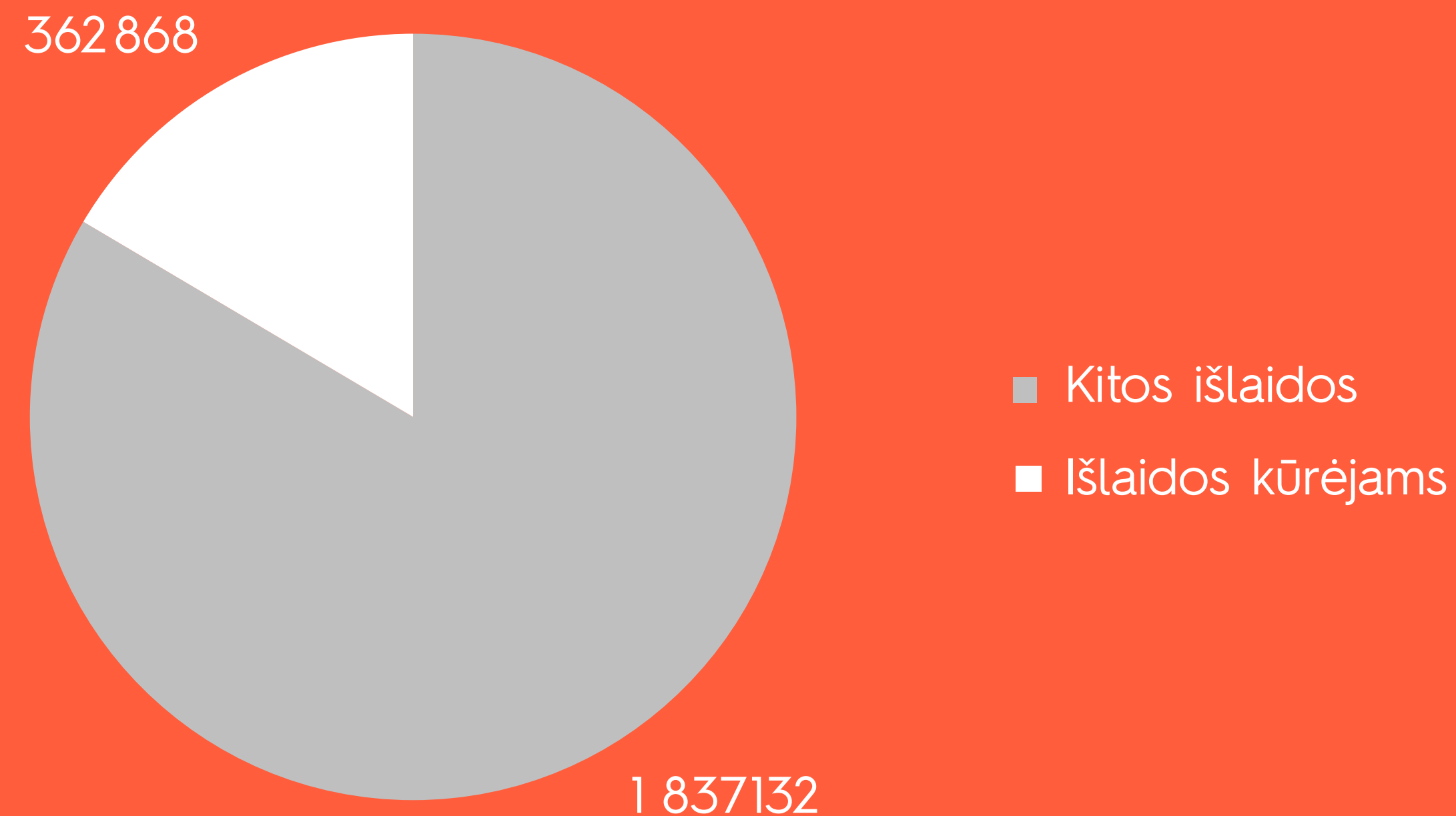
1 200 000 Eur

Renginių organizatorių skirta
suma menininkams

375 800 Eur

(~31 proc. visos LKT skirtos sumos)

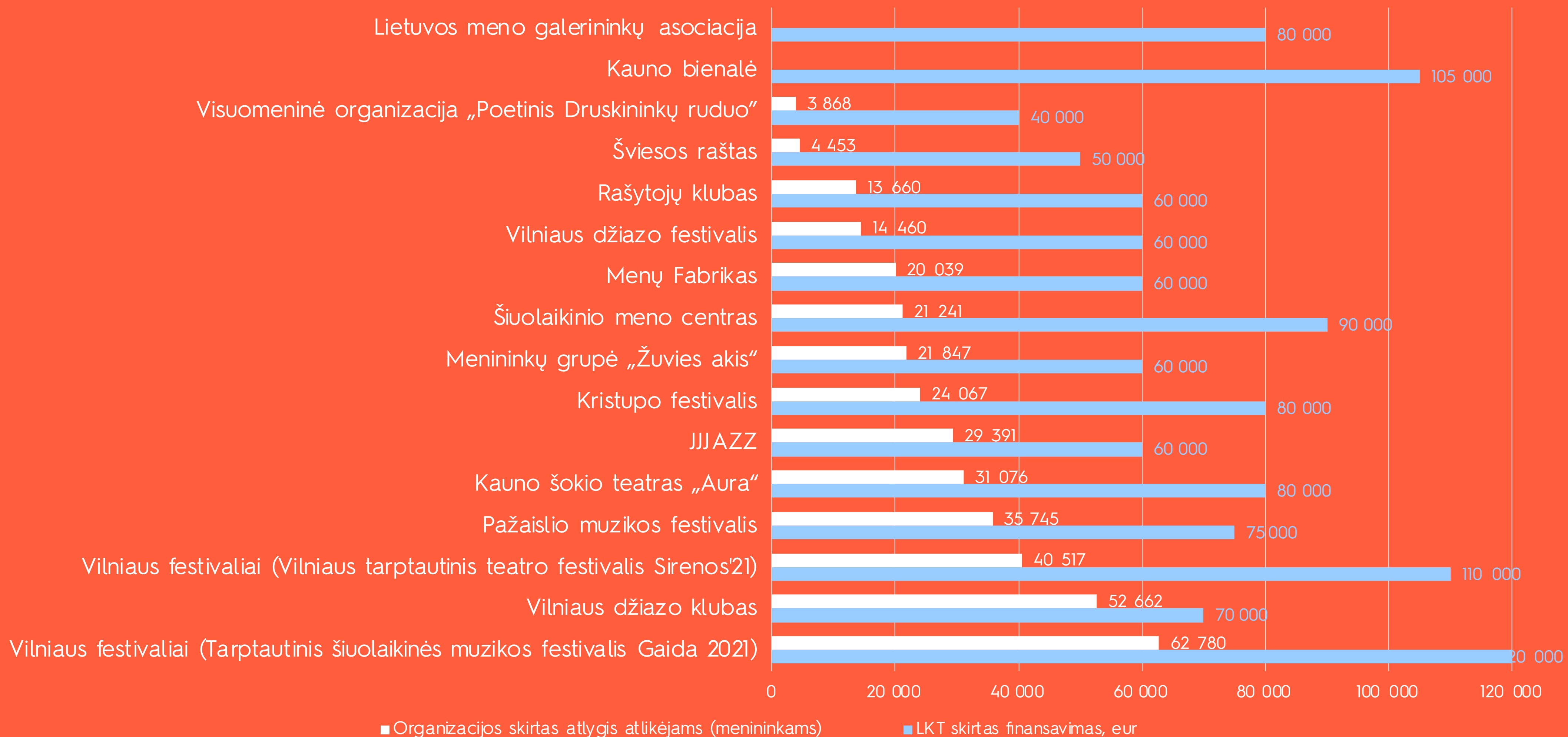

ATLYGIS KŪRĖJAMS PROGRAMOJE „STRATEGINIS TARPTAUTINIŲ RENGINIŲ FINANSAVIMAS“

Strateginio tarptautinio renginio organizatoriaus pavadinimas	LKT skirtas finansavimas, eur	Organizacijos skirtas atlygis atlikėjams (menininkams), eur	Atlygio menininkui dalis nuo visos sumos, kurią LKT skyrė organizacijai, proc.	Projekto vadovo atlygio dalis nuo visos sumos, kurią LKT skyrė organizacijai, proc.
Kauno bienalė	105,000.00		0%	6%
Lietuvos meno galerininkų asociacija	80,000.00		0%	9%
Šviesos raštas	50,000.00	4,452.50	9%	0%
Visuomeninė organizacija „Poetinis Druskininkų ruduo“	40,000.00	3,867.57	10%	6%
Rašytojų klubas	60,000.00	13,660.00	23%	10%
Šiuolaikinio meno centras	90,000.00	21,241.34	24%	0%
Vilniaus džiaz festivalis	60,000.00	14,460.00	24%	16%
Kristupo festivalis	80,000.00	24,067.06	30%	0%
Menų Fabrikas	60,000.00	20,039.40	33%	5%
Menininkų grupė „Žuvies akis“	60,000.00	21,847.21	36%	4%
Vilniaus festivaliai (Vilniaus tarptautinis teatro festivalis Sirenos'21)	110,000.00	40,517.04	37%	0%
Kauno šokio teatras „Aura“	80,000.00	31,076.30	39%	1%
Pažaislio muzikos festivalis	75,000.00	35,744.58	48%	7%
JJAZZ	60,000.00	29,390.50	49%	0%
Vilniaus festivaliai (Tarptautinis šiuolaikinės muzikos festivalis Gaida 2021)	120,000.00	62,779.54	52%	0%
Vilniaus džiaz klubas	70,000.00	52,662.00	75%	0%

ATLYGIS KŪRĖJAMS PROGRAMOJE „STRATEGINIS TARPTAUTINIŲ RENGINIŲ FINANSAVIMAS“

Strateginių tarptautinių renginių programos vertinimas patvirtina bendrąsias tendencijas. Didžiausi atlygiai skiriami scenos meno srities renginiuose (teatro, muzikos), o mažiausi, arba visai neskiriami – vizualiųjų menų bei literatūros srityse.

- Beveik visi programos „Strateginis tarptautinių renginių finansavimas“ renginiai nurodė skyrę atlygius kūrėjams iš LKT gauto finansavimo. **Daugiausiai lėšų kūrėjams skyrė Vilniaus festivaliai renginyje „Gaida“ (beveik 63 tūkst. eurų), Vilniaus džiaz klubas renginyje „Mama Jazz“ (beveik 53 tūkst. eurų), Vilniaus festivaliai renginyje „Sirenos“ (beveik 41 tūkst. eurų).**
- Atlygių kūrėjams iš LKT lėšų nemokėjo du strateginiai tarptautiniai renginiai – Kauno bienalė ir Lietuvos meno galerininkų asociacijos organizuojama „ArtVilnius – tarptautinė šiuolaikinio meno mugė“. **Lyginant atlygius kūrėjams su visa projektui LKT skirta suma, išsiskiria Vilniaus džiaz klubas, kuris 75 procentus skirtos sumos skyrė atlygiams kūrėjams, trupėms.** Be jų tarp lyderių yra Vilniaus festivalių renginys „Gaida“ (52 proc. LKT lėšų skirtos atlygiams kūrėjams), JJJAZZ renginys „Kaunas Jazz“ (49 proc. LKT lėšų skirtos atlygiams kūrėjams) ir Pažaislio muzikos festivalis (48 proc. lėšų atiteko kūrėjams).
- Strateginių tarptautinių renginių vykdytojai, skirtingai nei meno kūrėjų organizacijos bei strateginės kultūros organizacijos, yra mažiau linkę mokėti atlygius projektų vadovams iš LKT skiriamų lėšų. Nors projektų vadovams atlygius mokėjo 9 iš 16 renginių, tačiau tik 2 renginių išlaidos vadovams siekė daugiau nei 10 proc. LKT skirtų lėšų (Vilniaus džiaz festivalis skyrė 16 proc., Rašytojų klubas – 10 proc. LKT skirto finansavimo), kitų išlaidos projektui vadovui, lyginant su skirta suma, gana simbolinės.

IŠ KŪRĖJŲ PERSPEKTYVOS

Šioje potemėje remiamasi „Menininkų socialinės ir kūrybinės būklės“ tyrimo duomenis. Tyrimas atliktas Nacionalinės kultūrinių ir kūrybinių industrijų asociacijos (tyrėjos dr. Rusnė Kregždaitė, dr. Erika Godlevska) LKT iniciatyva. Tyrimo atlikimo metai – 2021. Tyrime vykdyta apklausa apie kūrėjų atlygį apima 2019 m.

IŠ KŪRĖJŲ PERSPEKTYVOS

Kas 5 kūrejas gali pragyventi tik iš kūrybinės veiklos.

Kas 5 kūrejas įkūrė savo kultūros organizaciją.

Kas 10 turi vadybininką.

7 iš 10 priklauso meno kūrėjų sąjungai.

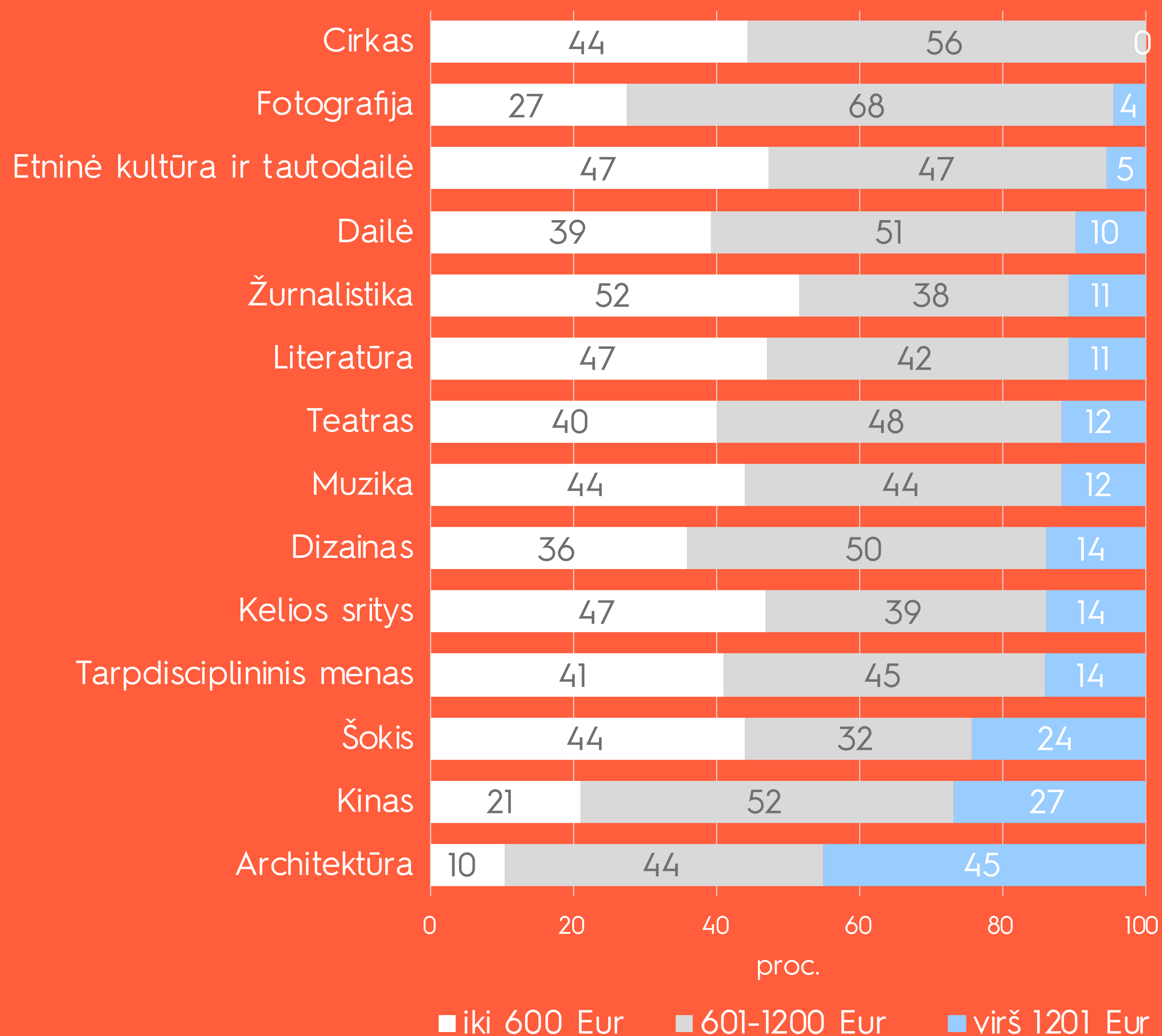
Kas 3 turi paramos gavėjo statusą.

Dauguma dirba pagal individualios veiklos sutartį arba autorinę sutartį.

VIDUTINĖS MENININKŲ PAJAMOS. 2019

Kiek didesnės vidutinės pajamos vyrauja architektūros srityje (45 proc. kūrėjų gauna pajamas virš 1200 Eur), kino srityje (kas trečias kūrėjas gauna pajamas virš 1200 Eur) bei šokio srityje (kas ketvirtas kūrėjas gauna pajamas virš 1200 Eur). Pajamas iki 600 Eur 2019 m. gavusiųjų kūrėjų dalys didžiausios žurnalistikos (51 proc.), etninės kultūros ir tautodailės (47 proc.), literatūros (47 proc.), cirko (44 proc.) srityse.

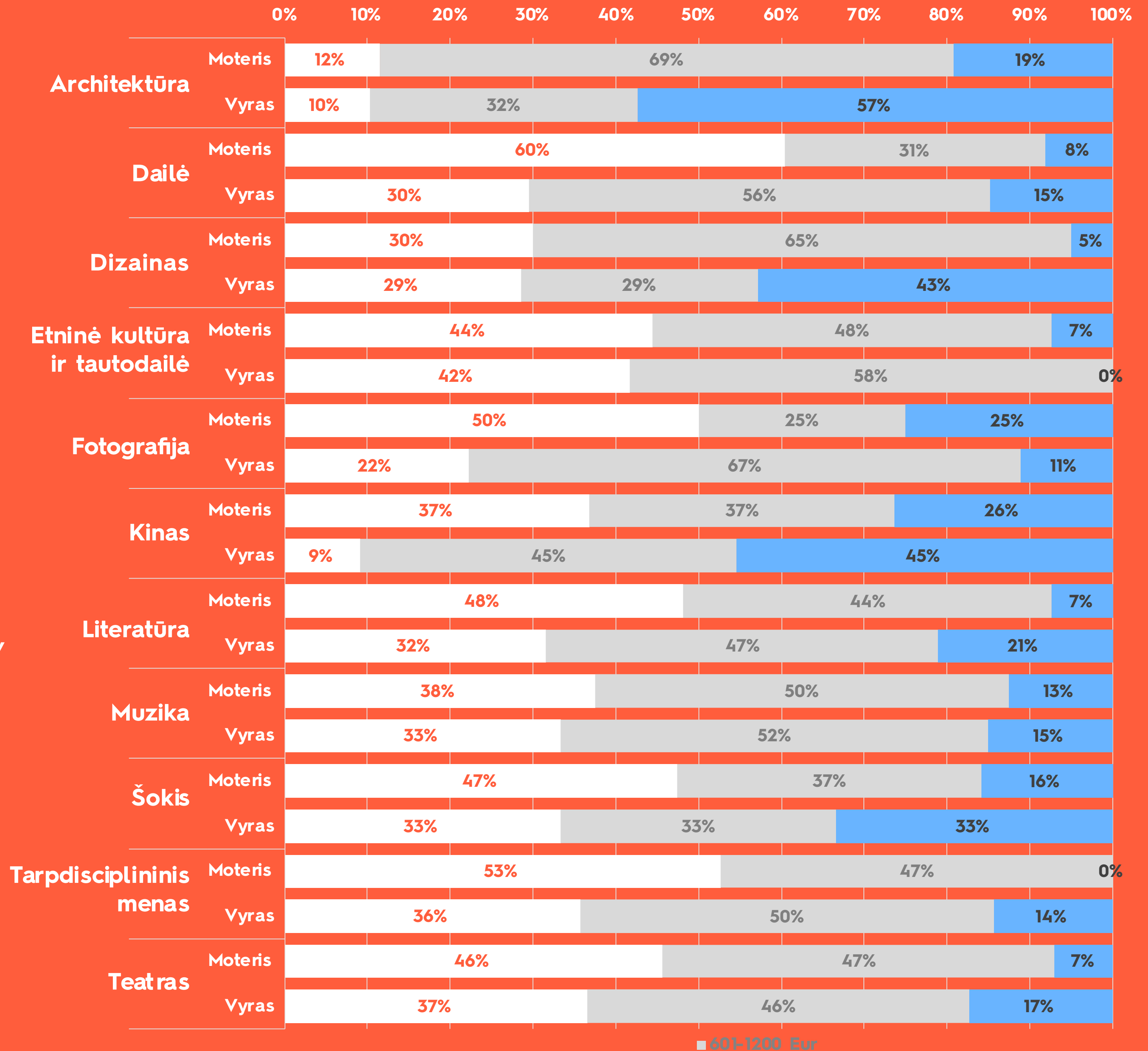
Vidutinių mėnesio pajamų pasiskirstymas pagal sritis

MOTERŲ IR VYRŲ PAJAMŲ SKIRTUMAI.1

Kalbant apie atlygius kūrėjams, ypatingai svarbu atkreipti dėmesį ir į skirtumus, esančius tarp vyrų ir moterų atlyginimų. Daugelyje sričių moterų atlygiai yra mažesni nei vyrų arba, kitaip tariant, didesnė dalis vyrų, lyginant su moterimis, gauna pajamas virš 1200 Eur.

- Pajamos iki 600 Eur (balti stulpeliai).
- Pajamos virš 1200 Eur (mėlyni stulpeliai).
- Pajamos nuo 600 iki 1200 Eur (pilki stulpeliai).

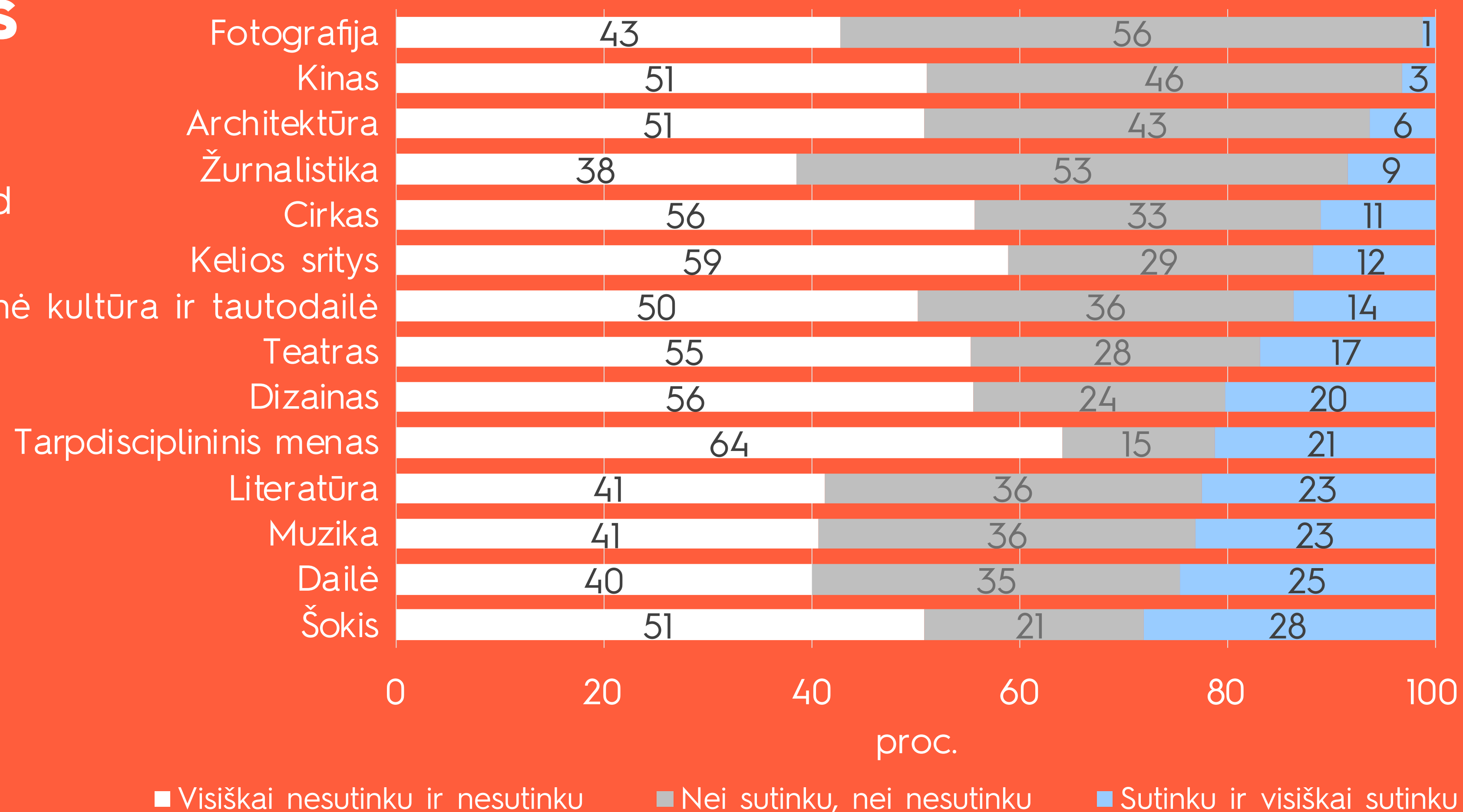
Vertinant skirtumus tarp sričių, matyti, kad mažiausios pajamos dominuoja dailės, tarpdisciplinos, literatūros, fotografijos, etninės kultūros ir tautodailės, teatro srityse. Paprastai mažiausias pajamas gauna didesnė moterų dalis (sąlyginai išsiskiria etninės kultūros sritis, kur vyrai nenurodė gaunantys didesnes nei 1200 Eur pajamas).

Remiantis 2019 m. duomenimis, pajamų netolygumai fiksuojami ne tik tarp sričių, bet ir tarp vyrų bei moterų. Pavyzdžiui, architektūroje dauguma vyrų (57 proc.) gauna pajamas virš 1200 Eur, tuo tarpu moterų, gaunančių tokias pajamas, dalis tesiekia 19 proc. Panaši situacija yra kine ar dizaine, kur atitinkamai 45 ir 43 proc. vyrų gauna pajamas virš 1200 Eur, o moterų dalys tesiekia atitinkamai 26 ir 5 proc. Disproporcijos tarp vyrų ir moterų atlygių matomos ir kitose srityse: tarpdisciplininiame mene visos apklausoje dalyvavusios moterys nurodė gaunančios pajamas iki 1200 Eur, vyrų, gaunančių didesnes pajamas dalis siekė 14 proc. Literatūroje, teatre, šokyje, dailėje taip pat matoma, kad didesnė vyrų dalis gauna pajamas virš 1200 Eur. Didesnė dalis moterų, lyginant su vyrų dalimi, gauna pajamas virš 1200 Eur tik etninės kultūros ir tautodailės bei fotografijos srityse.

ARTIMŪJŲ PAJAMOS SUDARO GALIMYBES KŪRYBAI

Dalyje sričių kūrėjai nurodė, kad šeimos narių ar artimųjų pajamos sudaro galimybes kūrybai. Taip nurodė kas 5 dizaino, tarpdisciplininio meno, literatūros, muzikos kūrėjas ar kūrėja, kas 4 dailės, kas 3 šokio kūrėjas ar kūrėja.

Ar sutinkate su šiais teiginiais apie savo 2019 m. pajamas: mano partnerio(ės)/sutuoktinio(ės)/ tėvų pajamos man leidžia užsiimti kūrybine veikla ir ją finansuoti?

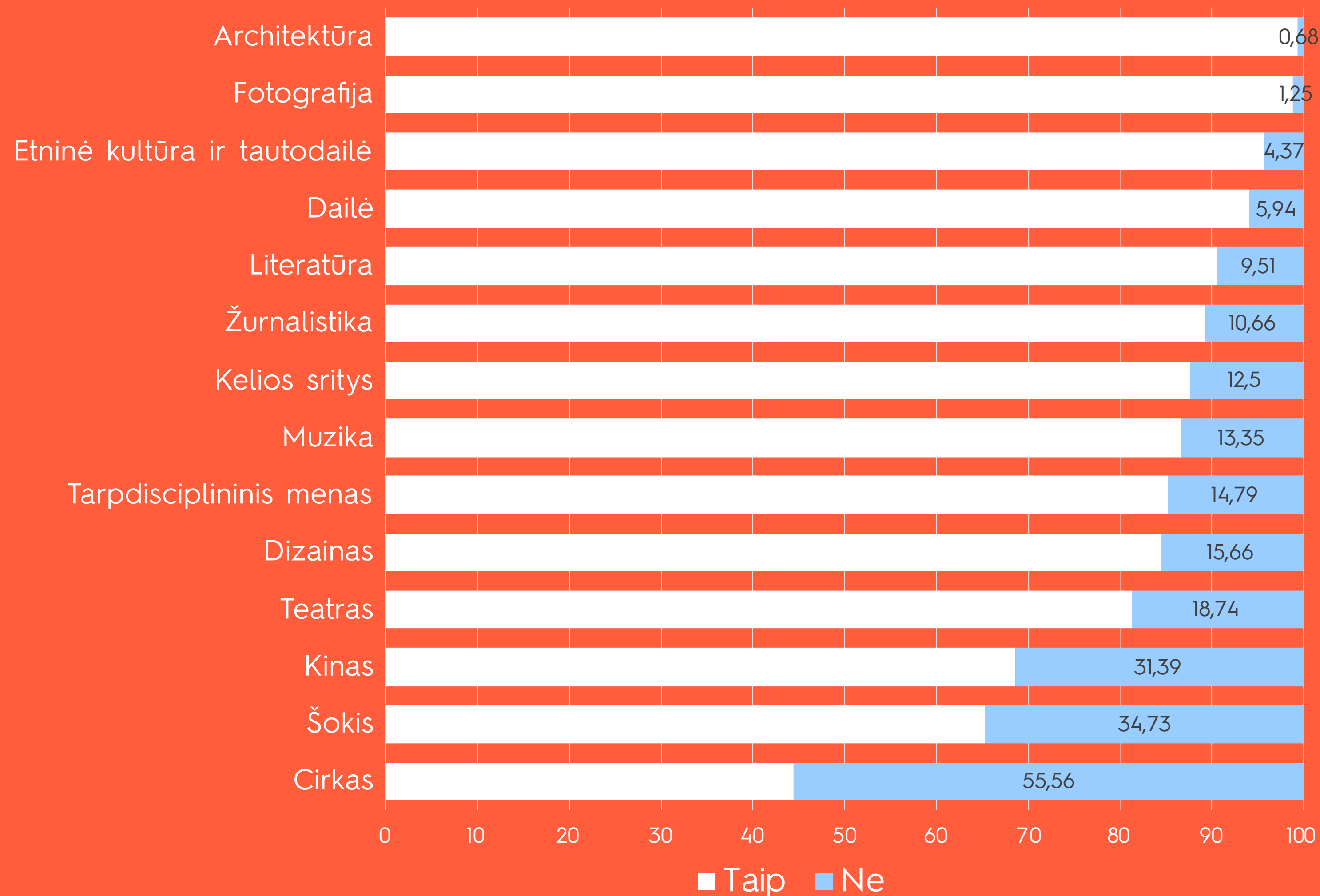

PASIRINKIMAS – KURTI

Nepaisant visų iššūkių, susijusių su atlygiu, dauguma kūrėjų kurtų, nepriklausomai nuo valstybės finansavimo.

Šiuo atveju išsiskiria tik cirko sritis – jos dauguma kūrėjų be valstybės finansavimo kūrybos nevykdytų.

Ar vykdytumėte savo kūrybinę veiklą, jeigu nebūtumėte gavę/usi valstybės paramos?

- Menininkų apklausos duomenys patvirtina dominuojančio mažo atlygio kūrėjams tendencijas. Sąlyginai didesnė menininkų dalis gauna didesnes pajamas tik architektūros ir kino srityse.
- Kalbant apie atlygius, svarbu kalbėti ne tik apie skirtumus tarp sričių, bet ir skirtumus tarp lyčių. Bendru atveju vyrų pajamos yra didesnės. Tad moterys kūrėjos finansiškai yra sudėtingesnėje situacijoje.
- Nepaisant visų iššūkių, kūrėjai kurtų nepriklausomai nuo valstybės finansavimo.

IŠVADOS

- 1.** Matomi ryškūs skirtumai tarp skirtingų kultūros ir meno sričių. Atlygius kūrėjams įprasta mokėti scenos menų srityse projektuose. Tuo tarpu kitose srityse praktika skiriasi. Vizualiuosiuose menuose bei taikomuosiuose menuose (dizainas, architektūra) atlygis kūrėjams numatomas retai ir mažas. Vizualiuosiuose menuose dominuoja praktika, kad kūryba turi būti finansuojama tik iš stipendijų, tuo tarpu projektinis finansavimas skiriamas vadybai ir kitoms su projekto įgyvendinimu susijusioms išlaidoms.
- 2.** Visose srityse dominuoja nedideli atlygiai. Mažiausiu mokamu atlygiu kūrėjams išsiskiria literatūros sritis. Bendrai visų sričių vienam kūrėjui vidutiniškai skiriamas atlygis neperžengia 800 Eur.
- 3.** Remiantis Menininkų socialinės ir kūrybinės būklės tyrimo duomenimis, matoma, kad dauguma kūrėjų priklauso kūrybinėms sąjungoms. Pastarosios galėtų imtis iniciatyvos prisidedamos prie teisingo atlygio kūrėjams. Šiuo metu pozityviu pavyzdžiu išsiskiria tik Lietuvos kompozitorių sąjunga: tiek skiria didžiausias lėšų dalis kūrėjams, tiek vykdo pastovią kūrėjų atlygio stebėseną.
- 4.** Lietuvoje šiuo metu suskaičiuojama apie 10 700 menininkų (LKT, VMI, MKO 2022 m. duomenys). Vidutiniškai per metus LKT skiria kūrėjams apie 7,6 mln. Eur (vertinant tiek stipendijas, tiek projektinį finansavimą). Jei LKT galėtų prisidėti prie kiekvieno menininko kūrybos, vienam kūrėjui per metus tektų apie 700 Eur. Natūralu, kad valstybės finansavimas yra nepajėgus užtikrinti pastovaus teisingo atlygio visiems kūrėjams, todėl gali atskirais kūrybos etapais prisidėti tik prie dalies kūrėjų. Todėl prie kūrėjų gerovės užtikrinimo galėtų prisidėti tik pilnai veikianti ekosistema, t. y., aktyviai veikiančios kultūros organizacijos, siekiančios generuoti pajamas arba pritraukti papildomą finansavimą, aktyviai veikiančios kūrėjai, aktyviai kultūrinėse veiklose dalyvaujantys gyventojai ir mokantys už kultūros paslaugas, aktyviai veikiančios kiti rinkos dalyviai: mecenatai, kolekcionieriai ir t. t.

Kultūra^τ

www.kulturostyrimai.lt